

F

534. **FACE**, vb. „1° faire, agir; 2° créer, produire, construire, fonder; 3° accoucher, mettre bas; 4° jouer un mauvais tour, se venger; 5° faire des sortilèges; 6° aller, se diriger; 7° venir; 8° dire; 9° valoir; 10° convenir“ — vr. trans. pf. *fecî(u)* (Frîncu - Candrea, Munții apus. 79); part. \dagger *fapt* (păstrat în poesia populară, de obicei în rimă) || ir. *fâtše* „faire“; megl. *fațiri* (pf. *feș*, part. *fat*) „faire; accoucher; s'adresser, dire“; ar. *fațire*, *fățear* (pf. *fecîă*, part. *faptu*) „faire; accoucher; transformer, changer; aller, se diriger; s'adresser, dire“.

Lat. FACĒRE, FĒCĪ, FACTUM; pentru înțelesul de sub 5°, comp. derivatele romanice de mai jos și sîrb. *tvoriti* „schaffen, thun; zaubern“.

Vegl. *fur*; rtr. *fer*; it. *fare*; sard log. *fagere*; fr. prov. *faire*; cat. *fer*; sp. *hacer*; port. *fazer*.

Der.: *facere* „action de faire, etc.; création, accouchement“, megl. *fațiri* și ar. *fațire*, *fățear* „action de faire, etc.; accouchement“; bucov. *făcare* (Tiktin) „sort, sortilège“ (cf. mai jos *făcătură*); ar. *facă* „action, fait“; *făcut* „action de faire; sort, sortilège“ (cf. mai jos *făcătură*); ar. *faptu* „fait; sali, souillé“; *făcut* „action de faire, etc.“, Mehedinți *făcut de zi* (Gr. n. 3) „point du jour“; *făcător*, adj. sb. „qui fait, faiseur“ (comp. it. *facitoio*; sp. *hacedero*); \dagger *făcătorie* (Cantemir, Ist. ier. 7, 11) „activité, énergie“; *făcătură* (Tiktin; Lex. Bud.; Marian, Nunta 21; Reteganul, Pov. ard. I, 11; V, 45; Tocilescu, Mat. 662; Sez. II, 133) „sort, sortilège“ (comp. it. *facitura*; prov. *fazedura*; vsp. *hacedura*; pentru înțeles comp. sensul de sub 5° și it.

fattura, vfr. *faiture* „sortilège“), ar. *făcătură* „fait“ || *preface* „refaire, transformer, réduire“; *a se preface* „se changer, se transformer; contrefaire, feindre“, ar. *prifațire* „refaire; feindre“ (nu trebuie derivat din *PERFACERE = clas. PERFICERE, al cărui înțeles nu corespunde cu al lui *preface*, ci e o formațiune romînească cu pref. *pre-* < vsl. прѣ; pentru formă și înțeles comp. vsl. ТВОРИТИ „facere“ > прѣТВОРИТИ „mutare“; bulg. притворенъ „feint, faux, simulé, hypocrite“, правик „faire“ > прѣправямъ „refaire“, ~ се „contrefaire“; sîrb. *tvoriti* „thun“ > *pre-tvoriti* „verwandeln“, ~ se „sich verstellen, heucheln“); *prefacere* „action de refaire, etc., feinte“; *prefăcut* „refait; falsifié; hypocrite“; *prefăcătură*, *prefăcătorie* „feinte, hypocrisie“ || băn. *proface* „refaire“ || ar. *apufațiri* „se fatiguer, s'êreinter“; ar. *apufaptu* „las, éreinté“.

535. **Fapt**, sb. n. „1° fait, acte, oeuvre; 2° création; 3° point du jour, aube (în expr. *faptul zilei*); 4° charme, sort, sortilège; 5° taches rouges qui viennent sur le corps et se transforment en boutons pustuleux“; sb. m. 1° zool. „ver de l'acherontia atropos“; 2° bucov. bot. „trifolium procumbens, astrantia major“ — **FAPTĂ**, sb. f. „fait, action, oeuvre“ || megl. *fat* și ar. *faptă* „fait, action“ || < FACTUM și pl. FACTA, devenit sg. fem.; pentru înțelesul de „charme“, comp. *face* 5° || vegl. *fajt*; rtr. *fat*; it. *fatto*, *fatta*; sard log. *fattu*, *fatta* (comp. pentru înțelesul de sub 3° *ad sa fatta de sa die* „al mattino, allo spuntar dell'alba“); fr. *fait*, vfr.

faite „façon, sorte“; prov. *fach*, nprov. *facho* (comp. prov. *fachiha* „sortilège“); cat. *fet*, *feta*; sp. *hecho*, *hecha*; port. *feito*, *feita* || *făptaș* „celui qui fait, qui accomplit, auteur“ || bot. *fapt-nic* (Marian, Ins. 273), *fapnic* (Marian, Sărb. II, 55, 57), *fapnică* (ibid. 58) „sorte de plante qu'on emploie pour guérir le „fapt“ (v. mai sus 5°) || *făptui* „faire, commettre“; *făptuire* „action de faire, de commettre, acte, action“; *făptuitor* „celui qui commet“.

536. † **Făptoriu** (Cipariu, Princ. 206, 227), sb. m. „créateur“ < *FACTORIUS, -UM (comp. FACTORIUM „pressoir à huile“) || comp. it. *fattoio* < FACTORIUM; piem. *façoira* < *FACTORIA.

537. **Făptură**, sb. f. „création; création, être; manière d'être, forme; nature“ || ar. *făptură* „créature“ || < FACTURA, -AM || alb. *fətür*, *fütür*; rtr. *fat-tūra*; it. sard log. *fattura*; vfr. *faiture* „créature, personne, façon, forme, sortilège“; prov. *faitura*; cat. *feitura*; sp. *hechura*; port. *feitura*.

538. **Desface**, vb. „défaire, entr'ouvrir“ — † pf. pers. 3^a *desfeace*, prin grație inversă *desveace* (Hasdeu, Cuv. d. bătr. II, 43; comp. și *desvăcu*, Varl. Caz. I, 58^b), *desfeapse* (Coresi, Tetr. Luca III, 21) || megl. *disfațiri* (pf. *disfeș*, part. *disfat*) „descendre“; ar. *disfațire* (pf. *disfecu*, part. *disfaptu*) „défaire, ouvrir“ || < DIS-FACERE, -FECI, -FACTUM; † *desfeapsea* fost refăcut după analogia altor verbe, ca *înfipse*, *fripse*, *coapse*, cu part. terminat în -pt (*infipt*, etc.) întocmai ca și *fapt* || rtr. *disfar*; it. *disfare*; sard log. *disfagere*; fr. *défaire*; cat. *desfer*; sp. *deshacer*; port. *desfazer* || *desfacere* „action de défaire; vente totale“; ar. *disfaptu* „défait, ouvert; intelligent“; *desfăcut* „action de défaire; désensorcellement“.

539. **FACHIE** (*fache*), sb. f. „torche, brandon, faisceau de paille ou de roseaux secs tortillés qu'on allume la nuit pour pêcher“ (Șez. IV, 117; Marian, Ins. 57; Damé, Term.; Putna, bucov. Oșani BSF. II, 31) — mold. bucov. *fachi*, sb. n. (Dosoftei, V. Sf. Ian. 30; Febr. 8; Șez. II, 297; Marian, Ins. 57; Stamati, Wb. 735).

Lat. FAC(U)LA, -AM; din *fache*, consi-

derat greșit ca pl., a fost refăcut un sg. *fachi*, cu pl. *fachiuri*.

Friul. *fale*; vfr. *faille* „torche“; prov. *falha*, nprov. *faio* „torche de bois résineux pour faire la pêche au flambeau“; cat. *falha* (comp. abr. *farchia*; sp. *hacha*; port. *facha*).

540. **FAG**, sb. m. „hêtre“ || megl. ar. *fag*.

Lat. FAGUS, -UM.

Rtr. *fo*; ver. com. mil. pav. piem. gen. piac. *fo*, sic. *fau*; sard log. *fau*; vfr. *fou*, sav. *fa*; prov. *fau* (comp. it. *faggio*; vfr. *faie*; cat. *fatj*; sp. *haya*; port. *faia* < FAGEUS, FAGEA).

Der.: ar. *fagă* „faine“ (comp. cat. *faja* „faine“) || dim. *făguî* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 30; Cînt. pop. 55, 68, 99; Tocilescu, Mat. 388, 1112); *făguieci* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 30); *făgulean* (Teodorescu, P. pop. 278; Tocilescu, Mat. 279) || col. *făget*, ar. *fădzet* (nprov. *faié*; comp. it. *faggeto*; prov. cat. *fageda*; sp. *hayedo*); dim. *făgețel*.

541. **FAGUR** (*fagure*), sb. m. „gâteau de miel, rayon“ — *fag* (Alexandri, P. pop. 88; Zanne II, 131; IX, 15; Tocilescu, Mat. 581; WgJb. IX, 225).

Lat. *FAVULUS, -UM < FAVUS; forma normală trebuia să fie *fa(u)ur, dar u dintre vocalele în hiat s'a prefăcut în h, devenit apoi g, întocmai ca în *negură* < *nehură < *ne(u)ură < nebulam, în băn. *mădugă* < *măduhă* < *mădu(u)ă* < medullam, etc. (cf. Candrea, BSF. I, 40); cit privește pe *fag*, acesta nu reprezintă pe *favus*, -um, care ar fi devenit *fau, ci e refăcut din pl. *faguri*.

It. *fiavo* || comp. it. *favo* < FAVUM.

Der.: dim. *făguraș* (Marian, Ornit. I, 59; Nunta, 286; Ins. 197); *făgurel* (Marian, Ornit. I, 59) || *făguros* (Damé) „doux comme le miel“.

542. **FĂINĂ**, sb. f. „farine“ — Munții Sucevii, trans. Bihor, Oșani *fărină* (WgJb. VI, 12; Frîncu-Candrea, Rot. 51; Șez. II, 24; III, 139; Conv. lit. XX, 1010; BSF. II, 46); vr. trans. *fănină* (Coresi, Tetr. Luca XIII, 21; Dosoftei, Ps. vers. 165, 259; V. Sf., v. WgJb. V, 64; Hasdeu, Cuv. d. bătr. I, 215; An. Car.; Iorga, Studii IV, cccix; Frîncu Candrea, Munții apus. 100), băn.

Serbia, trans. *făinină* (WgJb. III, 210; IV, 256; VII, 26) || ir. *farire*; megl. ar. *fărină*.

Lat. FARĪNA, -AM; forma *făină*, cea mai răspândită, alături de *făinină* din care a rezultat prin trecerea regulată a lui *ni* la *ii*, dovedește că asimilațiunea lui R cu N, *farina* > **fanina* > *făniină*, întocmai ca în *senin*, *cunună*, etc., e foarte veche; forma neasimilată *fărină* s'a păstrat mai ales în acele regiuni unde nici în celelalte cuvinte nu s'a produs trecerea lui R la N, unde se rostește adică *serin*, *curună*; în Bănat, unde *ni* nu se reduce la *i*, dacă găsim pe alocuri *fărină* alături de *făinină*, faptul se explică prin importarea celei dintii forme din alte regiuni unde *ni* a devenit *i*; *făinină* din vechile texte citate e uneori o simplă grafie pentru *făinină*.

Vegl. *farajna*; rtr. it. sard log. *farina*; fr. *farine*; prov. cat. *farina*; sp. *harina*; port. *farinha*.

Der.: dim. *făioară* (Polizu; Cihac).

543. **Făinar**, sb. m. „farinier, marchand de farine“ || ar. *fărinar* || < *FARĪNARIUS, -UM, din adj. FARĪNARIUS, -A, -UM „de farine“; în fonetism influențat de *făină* || fr. prov. *farinier*; cat. *fariner*; sp. *harinero*; port. *farinheiro* (comp. dim. it. *farinaiuolo*, *farinaio* < *farinarium*) || *făinăreasă* (Costinescu) „farinière, marchande de farine“ || *făinărie* „commerce de farine“, col. (Polizu) „toutes sortes de farine“.

544. **Făinos**, adj. „farineux“ — trans. *fărinos* (Lex. Bud.) || ar. *fărinos* || < FARĪNOSUS, -A, -UM; în fonetism influențat de *făină* || it. *farinoso*; sard log. *farinosu*; fr. *farineux*; nprov. *farinoux*; cat. *farinos*; sp. *harinoso*; port. *farinhoso* || *a se infă(r)inoșa* „se fariner; se réduire en farine, se pulvériser“.

545. **Făina**, vb. „enfariner, saupoudrer de farine, réduire en farine“; *a se ~* „devenir farine, se fariner, se poudrer, prendre un aspect farineux“; trans. *fărină* (Lex. Bud.) < *FARĪNARE (atestat numai *farinatus* „couvert ou mêlé de farine“) || fr. *fariner*; nprov. *farinã*; sp. *harinar*; port. *farinhar* || *făineală* (Tiktin) „action de s'enfariner, de se poudrer“ || *infăina*, trans.

infărină (Lex. Bud.), ar. *nfărinare* „enfariner“ (rtr. *infariner*; it. sard log. *infarinare*; fr. *enfariner*; nprov. *enfarinã*; cat. (en) *farinar*; sp. (en) *harinar*; port. (en) *farinhar*).

546. **FALCĂ**, sb. f. „mâchoire, joue; chaque branche de l'armon; mâchoire des tenailles“ (Damé, Term.). — **FALCE**, sb. f. „mesure agraire usitée en Moldavie (=14322 mètres carrés)“ || megl. ar. *falcă* „mâchoire, joue“.

Lat. FALX, FALCEM „faux, faucille, serpe“; *FALCA, -AM; din prima formă *falce*, din a doua *falcă* (de nu cumva aceasta din urmă va fi fost refăcută din pl. *fălci*, întocmai ca *salcă* din *salce*, *sălci*; comp. însă forma prov.); în ce privește înțelesul, trebuie să observăm că din accepțiunea primitivă de „faux“ s'a desvoltat aceia de „mâchoire“, adică „la partie du crâne recourbée comme la faux, qui a la forme d'une faux“, după cum sîrb. *vilice*, pl. „Gabel, Beisszange“ (comp. bulg. *vilica* „fourche“) a căpătat prin aceeași metaforă semnificațiunea de „Kinnbacken“ (sg. *vilica* „Kinnlade“), și tot așa alb. *ƒəŵkînə* „Kinnbacken, Kinnlade“ < **falcinea*; comp. încă mai jos forma nprov. și glosa vberg. *faux* „ganasa“, precum și sard log. *kavanu* „guancia, ganascia“ alături de *kavana* „roncone“: cit privește *falce*, a cărei semnificațiune e identică cu vfr. și sp. (v. mai jos), ea se explică ca și lat. *jugum* „joug; mesure de terre“ (tot așa și în vfr. *joug*, germ. *Joch*), sau mlat. *dies* și *diurnalis* „tantum terrae quantum quis per diem uno aratro arare potest“ (comp. fr. *un journal de terre*, germ. *ein Morgen Landes*, etc.), prin aceea că *falcea* trebuia să reprezinte la origine „une fauchée, l'étendue de terre fauchée par le faucheur en un jour“.

Rtr. *fotsch*; it. *falce*; sard log. *falke*; fr. *faux*, vfr. *faus* „mesure de terre“; prov. *faus*, nprov. *falco* „fesse d'animal, croupe“; cat. *fals*; sp. *hoz* „Sichel; Strecke Landes oder Feldes“; port. *foice*.

Der.: dim. *fălcea* (*fălceică*) „patin d'un traîneau; flèche d'un affût; chaque branche de l'armon; bras du battant d'un métier à tisser; mâchoire de la broie (pour le teillage du chan-

vre“; Damé, Term.; Tiktin; Săghinescu, Voc. 53; Ionescu, Cal. gosp. 251; Conv. lit. XX, 1010; nprov. *faucello*; cat. *falsilla*) || *fălcar* (Tiktin) „joui-
lère du licou“ (comp. *falcarius* „ouvrier qui fabrique des faux“) ||
fălcarită „douleurs dans les mâchoires (surtout chez les petits enfants),
tétanos“; Munții Sucevii *fălcau* (Șez. II, 227) „qui a de fortes mâchoires;
vantard“ || bot. *fălcată* „dorycnium her-
baceum“ (comp. *falcatus*, -a, -um) ||
mold. *fălcer* (Tiktin) „faucheur payé
pour chaque „falce“ fauchée“ || *fălcos*
„qui a de fortes mâchoires“ || *fălcesc*
(Tiktin) „selon la mesure agraire „falce“;
fălcește (Tiktin) „en comptant
avec la „falce“.

Impr.: rut. фальча „Flächenmass des
Ackers“, фальчарь „Bearbeiter einer
фальча“; ung. *fálka* (Szinyei).

547. **FĂLCARE** (ar.), sb. f. „les familles
qui se trouvent sous la dépendance
d'un „celnic“ (propriétaire de trou-
peaux); une partie du troupeau de
moutons“ < *FALCARIA, -AM (comp. *fal-
carius*); înțelesul primitiv trebuie să
fi fost „portion de terre fauchée“, de
unde „portion en général, partie re-
tranchée“; comp. „falcidia, quarta
pars“ (CGL. IV, 237 și Isid. V, 15;
cf. și fr. *défalquer*; prov. *defalquar*;
it. *difalcare*; sp. *defalcar*; port. *des-
falcar* „déduire dans une évaluation“).

548. **FAMEN** (*famăn*), sb. m. „eunu-
que, châtré“, băn. „impuissant“ (Co-
resi, Mat. XIX, 12; Hasdeu, Cuv. d.
bătr. I, 279; Prav. Gov. 138; Prav. Mat.
Baș. col. Buj. 316, 379; Letop. I, 44;
Lex. Bud.; Tiktin) — *foamen* (Hasdeu,
Cuv. d. bătr. II, 462) || megl. *femin* și
ar. *feamen*, *feamin* „de femme, fé-
minin“.

Lat. *FĒMINUS, -A, -UM < FEMINA „fem-
me“; la origine probabil s'a zis homo
femina, și apoi cuvîntul din urmă
avînd înțelesul de adjectiv a primit
terminațiunea adjectivelor masculine
în -us; înțelesul lui *feminus tre-
buie să fi fost identic cu al lui *femineus*
„féminin, efféminé, tendre, mou, dé-
licat, faible, lâche“; din aceste din
urmă accepțiuni s'a putut desvolta
ușor aceia de „impuissant — châtré“;
cît privește fonetismul, trebuie să ob-

servăm că *famăn* e forma normală re-
sultată din **feamăn* (comp. ar.), iar
famen e refăcut din pl. *fameni*; în
forma *foamen*, a a trecut la oa sub in-
fluența celor două labiale (cf. *farmec*,
foame).

Alb. *femër* „weiblich“; prov. *feme*;
port. *femeo* || rtr. *femna*; it. *fem(m)ina*;
prov. *fem(e)na*; fr. *femme*; sp. *hem-
bra*; port. *femea* < FEMINA.

FAPT

FĂPTURĂ

} v. face.

549. **FĂRĂ** (*făr*), prep. „sans, excep-
té“; conj. „mais, sinon, seulement“ --
† *făre* (Ps. Sch. LXVIII, 5; LXXVI,
8; LXXVII, 40); trans. *fănă* (WgJb.
IV, 327) || ir. *făr*, megl. *făr(ă)*, *făr(ă)*
și ar. *fără* „sans“.

Lat. FORAS „dehors“; trecerea lui o
la ă e normală, cuvîntul fiind aton
(comp. *către*); forma *făre* e datorită
analogiei cu alte prepozițiuni termi-
nate în -e, ca *între*, *spre*, etc. (cf. *că-
tre*); cît privește pe *fănă*, el pare a
fi fost refăcut după *pănă*; schimbă-
rea de înțeles, care s'a produs și în
tr'o parte a domeniului romanic, se
explică ușor: „dehors — hors de — en
dehors de — hormis — excepté — sans“;
înțelesul primitiv s'a mai păstrat în
unele locuțiuni, comp. *fără sine* = it.
fuori di sé; *fără vreme* = it. *fuor di
tempo*, sp. *fuera de hora*, etc.

Vegl. *fure*; frl. *f(o)ur*; it. *fuora*
(*fuori*); sard log. prov. *foras*; cat.
fora; sp. *fuera*; port. *fora* || comp. fr.
fors, *hors* < FORIS.

550. **Afară**, adv. „dehors“ || ir. (a) *fără*;
ar. *afoară* || < *AFFORAS (=AD-FORAS);
forma normală e *afoară*, care a de-
venit *afară*, prin deasa ei întrebuin-
țare ca aton în frasă (în legătură cu
de: *afoară de mine* > *afară de mine*;
comp. *vare* < *voare*, s. *vrea*) || vit. *af-
fuori*; cat. *afora*; sp. *afuera*; port.
afora (comp. vfr. *afors* „dehors“) ||
megl. *nafară* și *năfară*, ar. *nafoară*
„dehors“.

551. **FARMEC**, sb. n. „sortilège, ma-
léfice, charme, enchantement, attrait“
— vr. mold. băn. *farmăc*; trans. maram.
foarmec (Onișor, Doine 8; Țiplea, P.

pop. 109); † *farmăcă* (Tiktin), trans. *farmecă* (Lex. Bud.).

Lat. PHARMACUM „drogue“ < gr. φάρμακον; forma normală *farmăc* a fost înlocuită prin *farmec*, sub influența pl. *farmece*; din acesta din urmă s'a refăcut și fem. *farmecă*; forma *foarmec* a fost refăcută după *formeca* (*formăca*); cît privește sensul, trebuie să presupunem că în latina balcanică cuvîntul va fi avut și înțelesul de „charme“, de vreme ce-l avea și gr. φάρμακον „drogue salutaire ou malfaisante, poison, préparation magique, toute opération de magie (chant, formule, etc.)“.

552. **Fermeca**, vb. „charmer, ensorceler, jeter un sort, fasciner“ — vr. băn. *fărmăca*, *fărmeca*; trans. maram. *formăca* (Onișor, Doine 8; Țiplea, P. pop. 109) < * PHARMACARE „administrer un breuvage empoisonné, troubler l'esprit par un breuvage magique“ (comp. gr. φαρμακῆω); forma cu *o* a rezultat din labialisarea lui *ă* aton sub influența lui *f* || *fermecător*, adj. sb. „enchanteur, sorcier“, *fermecătoare*, maram. *formecătoare* (Țiplea, P. pop. 109) „enchanteresse, sorcière“; *fermecătoresc* (Tiktin) „enchanteur, ravissant“; *fermecătorie* „charme, magie, sortilège“; *fermecătură* „charme, sort, sorcellerie, magie“ || trans. *informăca* (Onișor, Doine 8) „charmer, ensorceler“.

553. **FAȘE**, sb. f. „lange, maillot, bande(lette)“ || megl. *fașă*; ar. *fașe*.

Lat. FASCIA, -AM.

Alb. *fașke*; rtr. *fascha*; it. *fascia*; sard log. *faska*; fr. *faisse*; prov. *faissa*; cat. port. *faixa* (comp. sp. *faja*).

Der.: dim. *fășuță* (Tiktin) || *fășie* „bande(lette)“; dim. *fășioară*, *fășiuță* (Cihac) || trans. *sfășie* (Lex. Bud.; Barcianu) „tranche, morceau; couche, feuille“ (refăcut după *sfășia*); dim. *sfășiuță* (Lex. Bud.; Barcianu); trans. *sfășios* (Lex. Bud.) „feuilleté“.

554. **Fășa**, vb. „emmailloter, envelopper“ (Marian, Nașt. 434; Tiktin) < FASCIARE „bander, lier, attacher“ || alb. *fașkōn*; rtr. *fascher*; it. *fasciare*; sard log. *faskarc*; fr. *faïsser*; prov. *faïssar*; cat. port. *faiivar* (comp. sp. *fajar*).

555. **Înfășa**, vb. „emmailloter, envelopper“ || megl. *anfășari*; ar. *nfășari* || < IN-FASCIARE || rtr. *infascher*; it. *infasciare*; vfr. *enfaïssier* „lier avec des bandelettes“; prov. *enfaïssar*; port. *enfaixar* || *înfășat* „emmailloté“, dim. (*in*)-*fășățel* (Teodorescu, P. pop. 26, 50, 93, 94; Burada, Dobr. 50, 15; Tocilescu, Mat. 1459); *înfășătură* (Căstănescu; Polizu; Ivireanul, Did. 154) „emmaillotement; † bande“ (ver. vic. *înfășadura*; nprov. *enfeisaduro*; comp. it. *fasciatura*; sard log. *faskadura*; cat. *faixadura*; sp. *fajadura*).

556. **Desfășa**, vb. „démailloter“ || megl. *disfășari*, ar. *disfășari* (Dalametra) || < DIS-FASCIARE || friul. *disfasá*; vit. *disfasciare*, ven. parm. *desfasar*, vic. *desfasare*, mant. mir. *dasfasar*, mil. *desfasá*, piem. *desfasé*, mod. *desfaser*, bol. *dsfasar*, sic. *disfașiari*; vfr. *desfessier* „démailloter“; prov. *desfaïssar*; cat. *desfaixar* (comp. it. *sfasciare*; sp. *desfajar*) || *desfășătură* (Polizu) „action de démailloter“.

557. **Sfășia**, vb. „déchirer, lacérer“; trans. „couper, diviser en feuillets, feuilletter“ (Lex. Bud.) < EX-FASCIARE, devenit * *sfășa*, de unde, sub influența lui *fășie*, *sfășia* || it. *sfasciare* || *sfășietor* „déchirant“; *sfășietură* „déchirement, déchirure“ (comp. it. *sfasciatura*).

558. **Înfășura**, vb. „envelopper“ < INFASCIOLARE „envelopper de bandelettes“ || *înfășurătură* (Lex. Burd.; Costănescu) „enroulement, enveloppement“.

559. **Desfășura**, vb. „déployer, dérouler“ < DIS-FASCIOLARE || *desfășurător* (Cihac) „déployant“; *desfășurătură* (Polizu) „déploiement“.

560. **FĂT**, sb. m. „gars, † garçon, fils; † petit d'un animal“ (Iorga, Doc. Callim. II, 168); trans. „sacristain“ — **FATĂ**, sb. f. „fille, jeune fille, vierge“ || ir. *fet* „gars, garçon“, *fete* „fille“; megl. *fetă* și ar. *feată* „fille“.

Lat. FĒTUS, -UM „portée des animaux, petits, enfant“; FĒTA, -AM „femme enceinte, femelle pleine, accouchée, ou femelle qui a mis bas“; termeni foarte interesanți păstorești păstrați și în alte domenii romanice unde păstoritul formează sau forma ocupațiunea de căpetenie a populațiunii; schim-

barea de înțeles dela „petit d'un animal“ la „garçon, fille“, produsă în limba noastră dovedește rolul important pe are l-a avut odinioară păstoritul la Români.

Friul. *fedē*, Erto, Ampezzo *fedā*, Fassa *feida*; com. Bormio, Valtellina *fedā*, Valsoana *fe*, piem. *fea*, pretutindenii cu însemnarea de „brebis“, abr. *fete* „tempo, atto del far le ova“; sard log. *fedu* „prole“; val. *fueje*, „brebis“; prov. *fedā* „brebis; nouvelle accouchée“ || comp. march. *fetó* „ragazzo“ (Z. rom. Ph. XXVIII, 485); fr. *faon*, vfr. *feon* „petit d'un animal“; nprov. *fedoun* „agneau; jeune poulain ou pouliche; animal ou jeune homme novice“ < **fetonem*; march. *fetaĉjo* „ragazzo“, abr. *fetazže* „spregiat. di fanciullo, e anche di animale; piccolo, stento, che vien su debole e malsano“, sic. *fitigju* „figlio adottivo, nipote“.

Der.: dim. *fetică*, bot. „valerianella olitoria“; *fetiță*, ar. *fitiță*; † *fetișor* (Do-sofței, V. Sf., v. WgJb. V, 85), *fetișoară*; megl. *fițișoară*; megl. *fețișcă*; *fetișcană*: *fātuț* (Laurian-Mas-sim), *fātuță* (Tiktin; Lex. Bud.; Doine, 54; Marian, Nunta 146; Sărb. II, 82; Iorga, Studii XII, 248), ar. *fituță*: *fātuică* (Tiktin); băn. *fetselușă*; mold. *fetnegea* (Stamati, Poesii 249; Săghinescu, Voc. 53), băn. *fetnižea*, mold. *fetnegică* (Tiktin; Săghinescu, Voc. 53), băn. *fetni-guță* și *ficniguță* || augm. cu nuanță peiorativă *fătoi*; trans. *fătoc* (Tiktin); băn. *fătosiină* și *fătaloancă* || col. băn. *fetșet*, *fetșiș* și *fetșamă*; ar. *fitaryiō* (Dalametra) || *fătălău*, *feteleu*, *fit'ileu* (Viciu, Glos. 43), trans. *feteloi*, *fetelușcă* și *fătărău* (WgJb. VIII, 82), Sălagiu, Oșani *fit'incău* (Tribuna 1890, 350; BSF. II, 81), ar. *fiteaiu* (Dalametra) „effé-miné, homme qui se plaît dans la socié-té des jeunes filles; hermaphrodite“ || *fetie* „le temps passé comme jeune fille; l'époque entre l'adolescence et le mariage; hymen“ (Polizu): „vir-ginité“ (Tiktin), † *fătie* (Coresi, Tetr. Luca II, 36) „virginité“ || *fetesc* (Lex. Bud.; Polizu), megl. *fitesc*, ar. *fitescu* „de jeune fille“: *fetește* (Lex. Bud.; Novacovici, Folclor. 24; Corcea, Bal. 56) „en jeune fille, comme une jeune fille“ || *feti* „passer le temps comme jeune fille, vivre en jeune fille“; *fe-*

tit (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 31), *fetiș* (Tiktin) „le temps passé comme jeune fille. l'époque entre l'adoles-cence et le mariage“.

Impr.: ung. *fataró*, *pataró* (Szinnyei).

561. **Fecior** (*ficior*), sb. m. „fils, gar-çon, jeune homme; domestique; † en-fant“ — **Fecioară** (*ficioară*), sb. f. „vier-ge, pucelle“; adj. „virginale“ || ir. *fetșor*, „fils, garçon“, *fetșore* „vierge“; megl. ar. *ficior* „fils, garçon“ || < **FĒTIOLUS*, -UM și **FĒTIOLA*, -AM || dim. *fecioarel*, megl. *fi-ciurel*, *fecioarea*; ar. *ficiuric*, *feciorică*, bot. „herniaria glabra“; *fecioras*; *fecio-ruț* (Tiktin); *fecioriță*; ar. *ficiurac*; ar. *ficiurangu* (Dalametra) || *feciorandru* (Tiktin; Reteganul, Pov. ard. I, 15, 37) „garçon un peu plus âgé“ || col. *feciorime*; ar. *ficiurame*; megl. *ficiu-remi* || *feciorie* „virginité, pucelage; chasteté; jeunesse, adolescence“ || ar. *ficiureață* „jeunesse, adolescence“ || *feciorariță* (Polizu) „fille de mauvaie vie“ || *fecioresc* „virginal, juvénile“, ar. *ficiurescu* „enfantin, juvénile“; *fecio-rește* „comme un garçon; comme une jeune fille, virginalement“ || *fecioarelnic* „virginal“ || *feciori* „passer le temps de l'adolescence, vivre en garçon“ || *des-feciori* (Biblia 1688, Regi I, 15, 33; Tik-tin) „déflorer; priver qqn de ses en-fants“.

Impr.: bulg. *фичюръ* „domestique, aide du fromager“, *фичоръ* „sorte de danse populaire“; ung. *ficsór*, *ficsúr* > *ficsóros* (Szinnyei).

562. **Făta** „mettre bas, agneler, vèler“ || megl. *fitari*; ar. *fitare* || < *FĒTARE* „pondre“ || Arbedo *faá* „figliare (delle bestie“, Boll. Svizz. XVII, 108), friul. *fedá* „figliare (delle pecore)“; piem. *fe* „figliare“, bol. *fdar*, Urbino *fte* „far le uova“, march. *fetá* „figliare (della vacca“, Z. rom. Ph. XXVIII, 485), abr. *fetá* și sic. *fitari* „far l'uovo“; sard log. *fedare* „figliare“ || *fătāt* „action de mettre bas, mise bas, part, moment où la femelle met bas“; *fătătoare*, adj. sb. „portière (brebis, vache), endroit où la femelle met bas“ (Tocilescu, Mat. 186), „partie génitale de la vache“ (Damé, Term.), ar. *fitătoare*, adj. „por-tière“; *fătăturá* „portée“ (Tiktin), fig. „conception, invention“ (Cantemir, Hron.)

563. **Fătăciune**, sb. f. „partie génitale de la vache; endroit où les femelles mettent bas; † mise bas, agnelage; † production de la terre“ (Tiktin; Iorga, Studii V, 202; Damé, Term.; Bibl. Fam. I, 396; Bucovina) — † *fătăcenă* (grafie eronată pentru *fătăcină*) „endroit où les femelles mettent bas“ (Tiktin) < *FĒTATIO, -IONEM; asupra schimbării de sufix întimplat în forma *fătăcină*, v. *mortăciune*.

564. **Fital'ŭ** (ar.), sb. n. „époque, endroit où les femelles mettent bas“ < FĒTALIA „fêtes de la naissance“, devenit **fetal'e* de unde sg. refăcut **fetal'u*, *fital'ŭ* || comp. sard log. *fedale* „della stessa età“ < *FETALEM.

565. **FAȚĂ**, sb. f. „1° face, visage, figure; 2° † personne; 3° aspect, apparence; 4° teint(e), couleur; 5° endroit, côté, fațadă, page; 6° surface; 7° nappe; 8° taie, housse“ || ir. *fățe* și megl. *fața* „face, visage“; ar. *fața* „face, visage, image, portrait, surface“.

Lat. FACIA, -AM (= clas. FACIES).

Alb. *fak'e*; rtr. *fatscha*; it. *faccia*; fr. *face*; prov. *fassa*; cat. *fas*; sp. *haz*; port. *face*.

Der.: dim. *fețișoară* || trans. *fățoaie* (Viciu, Glos. 42) „nappe“ || *fătărie* „dissimulation, hypocrisie; † partialité“; † *fătări* „être partial, favoriser“, † *a se fățări* „dissimuler, feindre, être hypocrite“; † *fățare* (Tiktin; Gaster; Dosoftei, Ps. vers. 12, 236) „hypocrisie“; *fătarnic* „hypocrite“ (comp. pentru înțeles vsp. *hazañero* „Schmeichler“); *fătarnicie* „hypocrisie“; † *fătărnicește* (Gaster; Prav. Mat. Bas. 16) „en hypocrite“; † *fătărnici* (Biblia 1688, Epist. Pav. Galat. II, 13) „dissimuler“ || † *nefățara* (Cod. Vor.) „être impartial, ne pas simuler“ || *fățiș* „en face, ouvertement; † présent“ (Paliia, Exod. XXII, 15) || *feți* (Polizu) „teindre, farder, badigeonner“; *fețit* (Encicl.) „équarrissage (d'un tronc d'arbre), ravalement“ || *fățui* „rendre uni, aplanir, raboter, équarrir, polir, étendre un enduit, crépir; ravalier“; *fățuitură*, *fățuială* „rabotage, polissage, ravalement“; *fățuitoare* „taloche (du maçon)“ || † *fățișa* (Biblia 1688, Pilde Sol. XX, 9), *înfățîșa*, mold. *înfățoșa*, ar. *nfățîșare* „présenter, représenter“; *înfățî-*

șare, mold. *înfățoșare* „action de présenter, représentation; apparence, aspect“; † *fățîșat* (Mag. ist. I, 127; II, 200; Iorga, An. Acad. XXI, 208; Studii X, 147, 148) „manifeste, pris sur le fait“ || *înfăță* „changer les draps, les taies d'oreillers“ || *desfăță* „dégarnir un lit, enlever les taies d'oreillers; étaler les marchandises“ (Sevastos. Nunta 130, 131) || *răsfăță* „mignarder, mignoter, dorloter“; *răsfăț* „mignardise“ (comp. pentru înțeles it. *sfacciato* „frech, unverschämt, vermessen, arrogant“, vsp. *hazañar* „sich zieren, zimperlich thun“).

566. **Fățare**, sb. f. „aire où l'on bat le blé“ — *fățar* (Teodorescu, P. pop. 146), rezultat prin schimbare de sufix < *FACIARIA, -AM, dintr'un adj. *FACIARIUS, -A, -UM.

567. **FAUĂ** (ar.), sb. f. „haricot“.

Lat. FABA, -AM.

Vegl. *fua*; rtr. *feva*; it. *fava*; sard log. *fa*; fr. *fève*; prov. *fava*; cat. *faba*; sp. *haba*; port. *fava*.

568. **Desfăca**, vb. „égrener (le maïs, le blé, etc.)“ < *DISFABICARE [Candrea, BSF. I, 41] || Lucca *sfavikare* „sventolare, detto del grano“ (St. rom. I, 53).

569. **FAUR**, sb. m. „forgeron“ || ir. *făwru*; ar. *favru*, *favur* „forgeron; orfèvre“.

Lat. FABER, -BRUM „ouvrier, artisan“, și cu înțelesul de „serrurier, forgeron“.

Rtr. *faver*; it. *fabbro*; sard log. *frau*; fr. *fèvre*; prov. *fabre*; vsp. *fabro*.

Der.: dim. *făurel* (Voronca, Dat. cred. 752) || trans. *făuriță* (Tiktin; Reteganul, Bibl. pop. 42) „femme de forgeron“ || *făurar*, ir. *faurâr* „forgeron“ (nprov. *fauriê*); *făurărie* „forge“ (vvic. *fravaria* „arte del fabbro“; prov. *fabraria*); *făurări* (Tiktin) „forger“; trans. *făurărit* (Reteganul, Bibl. pop. 53) „métier de forgeron“ || *făurie* (Lex. Bud.; Molnar, Gram. 66; Jipescu, Opinc. 80) „forge“ (prov. *fauria*) || *făuriște* (Tiktin; Bobb; Reteganul, Pov. pop. 31; Novacovici, Folclor. 176) „forge“.

570. **Făuri**, vb. „forger“ < FABRĪRE; influențat în fonetism de *faur*, altfel ar fi trebuit să avem *fări* || *făurit* „action de forger“.

571. **Fereca**, vb. „ferrer, garnir de fer, revêtir de fer; relier avec du fer; enchaîner, garrotter; attacher, lier; rhabiller (une meule)“ || megl. *fāricari* „ferrer (un cheval)“ || <FABRICARE „façonner, travailler, forger, inventer“; forma normală **făureca* <*fāreca* (cf. megl. și formele vr. de mai jos), prin reducerea regulată a lui *ăū* (*ăo*) aton la *ă* (v. *lălătoare*), a devenit mai tirziu prin asimilațiune *fereca*; în megl. formele cu accentul pe temă, *fāric*, etc., au fost refăcute după acelea cu accentul pe terminațiune, *fāricat*, etc. [Crețu, Rev. ist. arch. VI, 88] || alb. *far-koñ*; rtr. *favergiar*; it. *fabbricare*; sard log. *fraigare*; fr. *forger*; prov. *fabregar*; sp. *fraguar*; port. *fragoar* || † *fārecare* (Cod. Vor.) „ruse, artifice, piège“; † *fārecat*, *fārăcat* (Ps. Sch. LXVII, 7; LXVIII, 34; LXXVIII, 11; LXXXIX, 12; CI, 21; CIV, 13), adj. sb. „enchaîné, prisonnier“; *ferecătură* (Dosoței, Ps. vers. 313, 401; An. Car.; Tocilescu, Mat. 599; Tiktin) „ferrure, garniture de fer“, trans. „grains moulus gros“ (Lex. Bud.; Rev. cr.-lit. IV, 143; comp. it. *fabbricatura*) || *înfereca* (Tiktin; Polizu; Marian, Sărb. II, 232) „ferrer, garnir de fer“ || *desfereca* „ôter les bandes de fer, déferrer“.

572. **Ferecat**, sb. n. „action de ferrer, ferrement, etc.“ <FABRICATUS, -UM „travail; moyen“.

573. † **Ferecător**, sb. m. „ferreur, etc.“ (An. Car.) <*FABRICATORIUS, -UM, din adj. FABRICATORIUS, -A, -UM „qui produit, producteur, créateur“.

574. **FĂURAR**, sb. m. „février“ — *faur*. Lat. FEBRARIUS, -UM (= clas. FEBRUARIUS); forma *faur* s'a născut prin confuziune cu *faur* „forgeron“, identificându-se *făurar* „février“ cu *făurar* „forgeron“.

Rtr. *favrer*; it. *febbraio*; sard log. *frearzu*; fr. *février*; prov. *feurier*; cat. *febrer*; sp. *hebrero*; port. *fevereiro* (comp. alb. *flur*, *fruer*) || ar. *flivar* (Dalamatra) e împrumutat din ngrec. φλ=βάρης.

FECIOARĂ }
FECIOR } v. *făt*.

575. **FEMEIE**, sb. f. „femme, épouse,

† les gens d'une maison, famille“ — dial. răspîndit *fămeie*, *fomeie*, *fumeie* || megl. *fămeļ'ă*, *fumeļ'ă* și ar. *fumeal'e* „famille, enfants“.

Lat. FAMILIA, -AM; în formele *fomeie* *fumeie*, vocala atonă *ă* a fost alterată sub influența labialei precedente și a celei următoare; înțelesul actual de „femme“, care apare cu deosebire din a doua jumătate a veacului al XVII-lea, se explică ușor din acela de „famille“, adică „la femme et les enfants“, de unde, prin restrîngerea înțelesului, s'a aplicat termenul numai la „femme“ sau chiar numai la „enfants“, cum s'a întimplat în ar.

Alb. *famil'e* „Familie, Kind, Wickel-kind“; friul. *fameje*; ven. vic. *fameĝa*, pad. ver. mant. cremon. mil. bol. Urbino *fameja*, abr. *famejĝe*.

Der.: dim. *femeiușcă*, și „femelle (chez les animaux)“; *femeiuță* (Cihac.: Ēpure, P. pop. 72) || col. *femeiet* (Jipescu, Opinc. 65) || *femeiesc* „de femme, féminin“; *femeiește* „en femme, comme les femmes“ || *femeietic* „efféminé“ | † *femeiat* „habens familiam“ (An. Car.); ar. *fumil'it* „qui a une famille, des enfants“ || † *înfemeiat* (Dosoței, Ps. vers. 395) „qui a une famille“, † *înfămeiat* (Coresi, Tetr. Mat. XXIV, 19) „qui allaite“, ar. *nfumil'are* „avoir des enfants“, ar. *nfumil'at* „qui a des enfants“.

576. **FEREAȘTRĂ** (*fereastă*), sb. f. „fenêtre“ || ar. *fireastă*.

Lat. *FĒRĒSTRA, -AM (cf. FRESTRA CGL. V, 23, 70, 105, care poate fi însă alterat din arhaicul FĒSTRA, deseori atestat; comp. Schuchardt, Voc. I, 28); clasicul FĒNĒSTRA ar fi devenit normal *fenestra* > *fēiastră*.

Comp. alb. *fieștrë*; rtr. *fneștra*; it. *finestra*; fr. *fenêtre*; prov. *fenestra*; cat. *finestra*; vsp. *hiniestra*; port. *freșta* <FENESTRA.

Der.: dim. *ferestruie*; *ferest(r)uică*; *ferest(r)uță* (Lex. Bud.; Costinescu: Reteganul, Pov. pop. 69; Bota, Pov. 111; Țiplea, P. pop. 109; comp. vit. *finestruzza*).

FERECA, v. *faur*.

577. **FERICĂ**, sb. f. „fougère: filipendule“ — *ferece*, *ferice*, *feregă*, *ferigă*; Prahova, Vrancea *feligă* || ar. *fearică*.

Lat. FĪLIX, -LĪCEM, devenit normal *ferice* (*ferice*), din al cărui pl. *fereci* (*ferici*) s'a refăcut sg. *ferecă* (*ferică*); schimbarea lui *c* în *g* și a lui *r* în *l* din formele *feregă*, *feligă*, rămâne neexplicată; s'ar putea însă, cât privește schimbarea lui *r* în *l* în această din urmă formă, ca în derivatul *ferigar* să se fi disimilat primul *r*, de unde **feligar*, și din acesta să se fi refăcut apoi *feligă*.

Rtr. *felisch*; it. *felce*; sard log. *filige*; prov. *feuze*.

Der.: dim. *ferecuță*, *fereguță*, ar. *firi-cuță*; *ferigea*, *firigea* „filipendule“; băn. *fereguie*.

578. **Feregar** (*ferigar*), sb. n. băn. „fougeraie, lieu où croît de la fougère“ < *FĪLICARIUM, cu aceiaș trecere neexplicată a lui *c* la *g* ca în *ferigă* || comp. fr. *fougère*; cat. *falguera*; sp. *heleguera*; port. *felegueira* < *FĪLICARIA.

579. **FERICE**, adj. „heureux“; sb. f. „bonheur“.

Lat. FĒLIX, -ĪCEM.

Der.: †*fericie* (Tiktin; Letop. I, 261, 418) „bonheur, béatitude“ || *ferici* „rendre heureux; estimer heureux, féliciter“; *fericire* „bonheur, béatitude“; *fericit* „heureux, bienheureux“ || †*fericință* (Dosoței, V. Sf., v. WgJb.V, 83; Ps. vers. 11; Cantemir, Div. lum. 131) „bonheur“ || *neferici* „rendre malheureux“; *nefericire* „malheur“; *nefericit* „malheureux“.

580. **Ferica** (vr. băn.), vb. „estimer heureux; féliciter, béatifier“—vr. trans. *fereca* (Tiktin; Viciu, Glos. 42) < *FĒLĪCARE „rendre heureux“ (comp. INFELICARE „rendre malheureux“); *fereca* a rezultat normal din formele cu *i* neaccentuat || †*fericat*, †*ferecat* (Tiktin; Coresi, Ps. II, 13; Ps. Sch., Coresi, Ps. XXXII, 12; LXIV, 5; CXVIII, 2) „heureux, bienheureux“ || †*ferecătură* (Coresi, Ev. inv. 237), †*fericăciune* (Tiktin; Cat. calv. 41; An. Car.), †*ferecăciune* (Coresi, Ev. inv. 201) „béatitude, bonheur“ || *înferica* (Ps. Sch., Coresi, Ps. CXXIV, 4) „faire du bien, rendre heureux“.

581. **Fi**, vb. „être“ || ir. *fi*; megl. *iri*; ar. *h'ire*, *h'iari* (Dalamatra).

Lat. FIERĪ, „être fait, se faire, avoir lieu“, cu trecerea timpurie la verbele active de conj. a IV-a; tot timpurie trebuie să fie funcțiunea lui ca auxiliar, alături de *esse*, cum arată formele romanice de mai jos și întrebuințarea deja în latină a lui *fiat* cu înțelesul de „soit“ (Plaut).

Dalm. *fir*; vven. *fir*, vlomb. *fir*, vgen. *fi(r)*.

Der.: *fire* „nature, caractère, contenance; menstruation“ (Tiktin), ar. *h'ire* „nature, caractère“; *de-(a)-firea*, †*de-a-firelea* (Dosoței, V. Sf. 22, 26 Nov.) „éminent, distingué, fort“ || *ființă* „être“; †*ființesc* (Tiktin) „naturel“; †*ființește* (Tiktin) „réellement“; †*ființare* (Tiktin) „présence“ || *înființa* „créer, fonder“, *înființare* „création, fondation“, *desființa* „supprimer, abolir“, *desființare* „suppression, abolition“, toate formațiuni nouă || *neființă* „non existence, néant“ || *firesc* „naturel“; *firește* „naturellement“; *nefiresc* „contre nature, surnaturel“ || *firatic* (WgJb. IV, 327) „dégourdi“ || *hireș* (*fireș*, v. Tiktin) n'are nimic a face cu *fire*, ci e ung. *h'ires* „berühmt, bekannt“ || *fiecare*, *fieșcare*, *fi(e)ștecare*, *fieșteșcare*, *fiteșcare*, †*fietecare* „chaque, chacun“ (v. *care*); *fiecine*, *fieșcine*, *fieștecine*, †*fietecine* „chacun“; *fiece*, *fieștece*, *fieșce*, †*fietece* (Iorga, Studii IV, 54) „chaque, quoi que ce soit“; *fie-cînd*, †*fiește-cînd* (Iorga, Studii IV, 111) „n'importe quand“; *fie-cum*, *fieș-cum*, †*fiete-cum* „n'importe comment“; *fie-unde*, †*fiește-unde* (Iorga, Studii IV, 111) „où que ce soit“ || *fiind că* „parce que, car“.

582. **FIARĂ**, sb. f. „bête sauvage, fauve“.

Lat. FĒRA, -AM.

It. *fiera*; sard log. *fera*; prov. cat. *fera*; sp. *fiera*; port. *fera*.

Der.: †*fieratec*, †*heratic* (Tiktin) „sauvagerie, férocité“.

583. **FIER**, sb. n. „fer“: *fiare*, pl. „fers, menottes, chaînes“ || ir. *fl'er*, pl. *fl'ere*; megl. *ier*, pl. *iară*; ar. *h'er*, pl. *h'are*.

Lat. FĒRRUM.

Vegl. *fjar*; rtr. *fier*; it. *ferro*; sard log. *ferru*; fr. prov. *fer*; cat. *ferro*; sp. *hierro*; port. *ferro*.

Der.: Vilcea, Romanați *fierotenii*,

pl. „ferraille, vieux fers“ || *înfiara* „fer-
rer, garnir de fer; marquer au fer
rouge. stigmatiser, flétrir“ (vit. *in-*
ferrare; fr. *enferrer*; prov. *enferrar*;
comp. it. sard log. *ferrare*; fr. *ferrer*;
prov. cat. *ferrar*; sp. *herrar*; port.
ferrar); *înfiarătură* (Lex. Bud.) „mar-
que imprimée avec un fer chaud, flé-
trissure“ (fr. *enferrure*; comp. sard log.
prov. cat. *ferradura*; sp. *herradura*;
port. *ferradura*) || † *înheri* (Iorga, Stu-
dii VII, 306) „marquer au fer chaud“.

584. **Fiarar**, sb. m. „feronnier, for-
geron“ || megl. *ierar*; ar. *h'irar* || < FĒR-
RARIUS, -UM, în fonetism influențat de
fier || rtr. *farrer*; it. *ferraio*; vfr. prov.
ferrier; cat. *ferrer*; sp. *herrero*;
port. *ferreiro* || dim. *fierăraș* (Sevastos,
Nunta 300) || *fierăriță* (Sevastos, ibid.)
„ferronnière“ || *fierărie* „ferronnerie;
ferraille“ (vit. *ferreria*, abr. *ferrarije*;
cat. *ferreria*; sp. *herreria*; port. *fer-*
raria) || *fierărit* (Barcianu) „ferraille“.

585. **Fierătaie** (Romanai, Muscel), sb.
f. pl. „ferraille, vieux fers“ (Rădulescu-
Codin, Cuv. Musc. 31) < *FĒRRATALIA din
adj. FERRATUS, -A-UM „de fer, ferré“ ||
prov. *ferratalha* (comp. fr. *ferraille*
care s'ar putea să fie contras din
**ferreaille*).

586. **FIERBE**, vb. „bouillir; cuire; fer-
menter“ — vr. băn. pf. *fierș*, † pf. *fier-*
bui (Coresi, Ps. CIV, 30) || megl. *iar-*
biri (pf. *ierș*, part. *iert*); ar. *h'arbire*
(pf. *h'erș*, part. *h'ertu*).

Lat. FĒRBĒRE, Densușianu, Hist. I. r.
I, 103 (= clas. FERVERE).

It. *fervere*; sp. *hervir*; port. *ferver*.

Der.: *fierbere* „bouillonnement, cuis-
son, fermentation; agitation, trouble“;
fiert „bouilli, cuit, échaudé“, sb.
„cuisson“, ar. *h'ertu* „bouilli, cuit; fai-
ble, maladif“; *fierbător*, adj. sb. „cui-
sant, cuiseur“, *herbătoare* † „chau-
dière“ (Dosoftei, Ps. vers. 210), „partie
du chalet de fromager où l'on fait
bouillir le lait“ (Jipescu, Opinc. 48,
Răurile, 258; Săcele); *fierbătură* (Cos-
tinescu; Polizu) „cuisson“ || Mehedinți
fertoń „mûr, âgé“ || băn. *fierătoare* „tour-
billon d'eau“ || *fiertură*, ar. *h'irtură* (Pa-
pahagi, Mat. 621) „cuisson; met cuit“
|| *fierburiiu* (Lex. Bud.; Polizu), ar.
h'erburiiu (Dalametra) „qui bout faci-
lement, qu'on peut faire cuire faci-

lement“ || † *fierbăza* (Tiktin), † *inher-*
băza (Dosoftei, V. Sf. 28 Apr.), † *invier-*
băza (ibid. 8 Mai) „bouillonner“ (for-
mațiune analogică după *undeza*); † *in-*
herbăzat (Tiktin) „échauffé“ || băn.
proșierbe „cuire de nouveau“ || ar. *pri-*
h'arbiri (Dalametra) „faire cuire de
nouveau, cuire trop“.

587. **Fierbinte** (*ferbinte*), adj. „brûlant,
chaud, fervent“; adv. „chaudement,
avec ardeur“ < FĒRVENS, -ĒNTEM, influ-
ențat în fonetism de *fierbe*, normal ar
fi trebuit să avem *ferbinte* || friul. *fer-*
bint; sp. *hirviente* || dim. *fierbincior*
(Iarnik-Bîrșeanu, Doine 202; Creangă,
Scrieri II, 16; Barcianu) || *fierbințeală*,
† *fierbinteală*, *înfiarbințeală* „échauf-
fement, ferveur, ardeur“ || † *fierbînta*
(Biblia 1688, Iov XIII, 27), *înfiarbința*,
trans. *înfiarbinți* (Doine 200) „échauf-
fer“ (sp. *herventar*); *înfiarbințare* „é-
chauffement, ardeur“; *înfiarbințător*
(Cihac; Barcianu) „échauffant“, † *her-*
bîntătoare (Biblia 1688, Regi III, 7,
39) „poêle, marmite“; *înfiarbințătură*
(Cihac; Barcianu) „échauffement“.

588. **FIERE**, sb. f. „fiel, bile“; bot. „li-
lium martagon“ || ar. *h'are*.

Lat. *FĒLE (= clas. FEL).

Rtr. *feil*; it. *fiele*; sard log. *fele*; fr.
fiel; prov. cat. *fel*; sp. *hiel*; port. *fel*.

FIERTURĂ, v. *fierbe*.

FIICĂ, v. *fiu*.

FIINDCĂ } v. *fi*.
FIINȚĂ }

FIN } v. *fiu*.
FINĂ }

589. **FÎN**, sb. n. „foin“ || ir. *fir*.

Lat. FĒNUM.

Vegl. *fin*; rtr. *fain*; it. *fieno*; sard
log. *fenu*; fr. *foin*; prov. *fen*; cat. *fe*;
sp. *heno*; port. *feno*.

Der.: *finos* (Polizu) „riche en foin“ ||
finărie „lieu où l'on serre le foin, fe-
nil“ (vfr. *fenerie* „grenier à foin“).

590. **Finaș**, sb. n. „pré, prairie, coteau
à foin“ — munt. *fineață*, sb. f.; † *fineș*, †
feneaș (Iorga, Studii VI, 27, 401) < *FĒ-

NACIUM || cat. *fenás* || Anjou *fenasse* < *FENACIA, -AM (A. Verrier et R. Onillon, Gloss. des patois de l'Anjou) || dim. *fî-năcior* (Marian, Ornit. I, 58).

591. **Afina**, vb. „faner, raréfier, rendre moins épais, rendre meuble (en parl. de la terre), ameublir“.

Lat. *AFFENARE.

It. *affienare* „pascere di fieno, dare il fieno“; sard log. *affenare* „morir di fieno“; vfr. Anjou *affener* || comp. it. *affienire* „venir su stentato e sottile, come il fieno, dicesi delle biade e dell'erbe“; fr. *faner*; prov. *fenar*; nprov. *enfená*.

Der.: *afinat* „raréfié, rendu moins épais, meuble (en parl. de la terre)“.

592. **FÎNTÎNĂ**, sb. f. „fontaine, puits, source“ || ir. *fântäre*; megl. *fântönă*; ar. *fintînă*.

Lat. FONTANA, -AM; trecerea lui -un- la -in- din prima silabă se explică prin pozițiunea atonă a silabei (cf. Căndrea BSF. I, 28).

Rtr. *funtauna*; it. *fontana*; sard log. *fontana*; fr. *fontaine*; prov. cat. *fontana*; vsp. *hontana*.

Der.: dim. *fintîniță* (Iarnik-Birsean, Doine 324, 378; Sevastos, Cînt. 251; Șez. I, 270; Gorovei, Cimil. 183; Vasiliu, Cînt. 107); *fintînuță* și *fintînioară* (Lex. Bud.; Hodoș, P. pop. 77); *fintinea* (Lex. Bud.; Hodoș, P. pop. 206; Sevastos, Cînt. 79; Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 31; Vasiliu, Cînt. 126), ar. *fintîneaüă* (it. cat. *fontanella*; vfr. *fontenele*; prov. *fontanela*); ar. *findinică* (Dalametra); ar. *fintînice* || *fintînar* „fontainier“ (it. *fontanaio*; fr. *fontainier*; prov. *fontanier*; cat. *fontaner*).

593. **FIOR**, sb. m. „frisson“ || ar. *h'avră* „fièvre“.

Lat. FĒBRIS, -EM, cu schimbare de declinațiune; normal ar fi trebuit să avem **feur(e)*, dar schimbarea de accent și înlocuirea lui *u* cu *o* se explică prin influența derivatului *floros* (v. mai jos).

Rtr. *feivra*; it. *febbre*, bol. *fiura*, mod. *fevra*, parm. piac. *freva*, Versilia *febbra*; sard *freba*; fr. *fièvre*; prov. *febre*; cat. *febra*; vsp. *hiebre*; port. *febre*.

Der.: *înflora* „donner le frisson“

(fr. *enfiévrer*; nprov. *enfebrá*; comp. nprov. *afebrá*) || *înflorare* „action d'épouvanter, épouvante, frisson“; *înflorător* „épouvantable“.

594. **Fioros** „qui donne le frisson, effrayant, terrifiant“ || ar. *h'ivros* „qui a la fièvre“ || < *FEBROSUS, devenit **feuros* și, prin asimilarea lui *u* cu *o*, **feoros* || vit. *febbroso* „fieberkrank, fieberhaft“, bol. *fiurous*, mod. mant. *fevros* „febricoso“; sard log. *frebbosu* „febricitante“; fr. *fiévreux*; prov. cat. *febros*; port. *febroso*.

595. **H'ivrire** (*h'uvrire*, *h'ivreare*), ar. vb. „atteindre de fièvre“, refl. „avoir la fièvre“ < FEBRĪRE || comp. nprov. *afebrî*.

596. **FIR**, sb. n. „fil“ || megl. *ir*; ar. *h'ir*.

Lat. FĪLUM.

Alb. *fil*; rtr. *fil*; it. *filo*; sard *filu*; fr. prov. cat. *fil*; sp. *hilo*; port. *fió*.

Der.: *firișor*; bot. *firușor* „poa annua“; *firicel* (rtr. *filischè*; sic. *filiceddu*; sard camp. *filizeddu*), bot. *firicea* „poa annua“; *firuț* (Reteganul, Pov. pop. 112; Hodoș, P. pop. 37; Șez. VII, 127; it. *filuzzo*), bot. *firuță* „poa annua“ (p. *trivialis*, p. *pratensis*); ar. *h'iric* (Dalametra); bot. *firicică* „filago germanica“ || *firos* „filiforme, filamenteux“ (it. *filoso*; prov. *filos*; sp. *hiloso*) || *firui* (Daul, Col. 69; Frincu-Căndrea, Munții apus. 192) „filer“ || *prefira* „faire passer entre ses doigts, examiner“, *a se prefira* „aller à la file, se succéder“.

597. **Înfira**, vb. „enfiler une aiguille“ < IN-FĪLARE || it. sard *infilare*; fr. *enfiler*; nprov. *enfilá*; cat. *enfilat*; sp. *enhilar*; port. *enfiar*.

598. **Desfira**, vb. „effiler“ < DIS-FĪLARE (comp. *exfilare*) (it. *sfilare*), vic. *desfilare*, mant. *dasfilat*, cremon. *desfilá*, piem. *desfilé*, bol. *dsfilat*, mod. *desfiler*, parm. *desfilat*, piac. *dasfilá*; sard log. *disfilare*; prov. cat. *desfilat*; sp. *deshilar* || *răsfira* (prin înlocuirea prefixului *des-* cu *răs-*, cum se întâmplă și în alte cazuri) „étalet, éparpiller“.

599. **FIU**, sb. m. „fils“ — **FIE**, sb. f. „fille“ || ir. *fil*; megl. *il'ă*; ar. *h'il'ă* — ir. *fil'e*; megl. *il'ă*; ar. *h'il'ă*.

Lat. FĪLIUS, -UM; FĪLIA, -AM.

Vegl. *fei'*; rtr. *figl, figlia*; it. *figlio, figlia*; sard log. *fīzu, fiža*; fr. *fls, fille*; prov. *filh, filha*; cat. *fill, filla*; sp. *hijo, hija*; port. *filho, filha*.

Der.: *fică* „fille“; dim. *fiuș* (Reteganul, Pov. ard. III, 53; Marian, Sărb. I, 18; Alexici, Lit. pop. 92; Tocilescu, Mat. 1284, etc.); *fiuleș* (Teodorescu, P. pop. 18; WgJb. VII, 83, etc.); *fiușor* (Marian, Leg. 200; Voronca, Dat. cred. 979, etc.); trans. *h'icuș* (Iarnik-Birsean, Doine, 100, refăcut după următorul); *fičuță*; *ficuliță* (Marian, Nunta 246; Burada, Căl. Dobr. 131); *ficuleană* (Teodorescu, P. pop. 661; Pompiliu, Bal. 47) || *fiesc* „tilial“ || *înfiă*, † *înfi* (Glos. ms. 312) „adopter“ (comp. vfr. *fil-lier*; sard log. *affizare*; prov. *aflhar*; cat. *aflhar*; sp. *ahijar*).

600. **Fiastru**, sb. m. „beau-fils (fils d'un autre lit“) — **Fiastră**, sb. f. „belle fille (fille d'un autre lit“) || ar. *h'il'astru*.

Lat. *FĪLIASTER*, -TRUM „beau-fils, genre“; *FĪLIASTRA*, -AM „belle fille, bru“.

Rtr. *figliaster, figliastra*; it. *figliastro, figliastra*; sard log. *fīzastru, fižastra*; vfr. *fillastre*; prov. *filhastre, filhastra*; cat. *fillastre*; sp. *hijastro, hijastra*; port. *filhastro*.

601. **Fin**, sb. m. „filleul“ — † *fin* (Cuv. d. bătr. I, 387, 388) — **Fină**, sb. f. „filleule“ || ar. *h'il'in, h'il'ină* || < **FĪLIANUS*, -UM, **FĪLIANA*, -AM || Alb. *fijan* „Täuf-ling“; dalm. (croat) *pil'un* (cf. Bartoli, Das. Dalm. I, 284); sen. cors. *figliano* „figlioccio“, vps. *figliana* (Arch. gl. X, 410) || dim. *finișor, finișoară* (Jipescu, Opinc. 29, 63, 112; Marian, Nașt. 167; Sez. VII, 6; Gr. n. I, 51, etc.); *finuș, finuță* (Marian, Nașt. 167; Leg. 119; Sărb. I, 13; Sevastos, Nunta 336; Voronca, Dat. cred. 596); *finuc, finucă* (Damé; Marian, Nașt. 167); *hinuleș și hinic* (Jipescu, Opinc. 22, 37, 147); *finicel* (Teodorescu, P. pop. 147), *finicea* (ibid. 154, 156; Burada, Căl. Dobr. 32, 35) || *finie* (Damé; Tocilescu, Mat. 60) „affinité qui existe entre les parrains et le filleul“.

Impr.: rut. *Фин* „Taufkind des Taufpathen“; *Филина, Фина* „Tauftochter, Taufkind“.

602. **FIULARE** (Gorj, băn. trans.), sb. f. „traverse de bois qui relie la partie supérieure à la partie inférieure du

joug“ (Frincu-Candrea, Munții apus. 100; Liuba-Iana, Maidan, 106; Rev. cr.-lit. III, 154; Viciu, Glos. 43); băn. „bras du battant d'un métier à tisser“ (Liuba-Iana, Maidan, 116); băn. „boulon qui relie le versoir de la charrue à la haie (ibid. 107).

Lat. **FĪBULARIA*, -AM < *FĪBULA* (comp. Mulomed. Chir. VI, 6).

603. **FLĂMÎND**, adj. „qui a faim, af-famé“ || ir. *flanund, hlamund*; megl. *flămund*.

Lat. **FLAMMABUNDUS*, -A, -UM < *FLAMMA* [Candrea, Rom. XXXI, 308]; întrebun-țarea acestei forme în latina vul-gară pentru a exprima ideea de „af-famé“ se explică prin asociațiunea ce s'a făcut între ideea de senzație de foame și aceia de ceva arzător (comp. *flamma gulae* „faim“ la Ovid); din punct de vedere fonetic ar fi trebuit să avem normal **flămă-und*, dar forma adjectivală a fost in-fluențată de derivatul verbal **flămă-unzi*, devenit **flămunzi* și mai târziu *flămînzi* (în ir. megl. s'a păstrat forma intermediară *flămund*).

Der.: Hațeg *flăminzare* (Rev. cr.-lit. III, 154) „creux de l'estomac“ || megl. *flămundeță* „faim“ || trans. (Lex. Bud.) *flăminzos*, megl. *flămundos* „af-famé“ || *flăminzi*, megl. *flămundziri*, † *inflăminzi* (Paliia, Gen. XLI, 53; Coresi, Tetr. Mat. XXI, 18; Caz. 1580, 36, 71) „avoir faim, être affamé“ || bot. *flă-minzică* „draba nemorosa“ || † *flămin-zie* (Coresi, Caz. 1580, 26, 421; Biblia 1688, Iov XXX, 4; Testam. 1703, Fapt. Ap. XXVII, 21; Mărg. 76^b; C. Filipescu, Cron. 175), † *flămingiune* (Varlam, Caz. I, 252^b; Cantemir, Hron.; Letop. I, 171, 455), † *flăminzăciune* (Letop. II, 77) „faim, famine, disette“ || *Flăminzilă* „personnage des contes populaires qui a toujours faim“ || *flăminzenie* (Jipescu, Opinc. 61) „souffre-faim, famélique“.

604. **FLOARE**, sb. f. „fleur“ || megl. *floari*; ar. *floare*.

Lat. *FLOS*, -OREM.

Rtr. *flur*; it. *fiore*; fr. *fleur*; prov. cat. sp. port. *flor*.

Der.: dim. *floricea, floricele*, pl. „grains de maïs grillés et éclatés“ (vfr. *florcele*; sp. *floreçilla*; comp. it. *floricello*); *floricică* (sp. *floreçica*); *flo-*

riță (Reteganul, Trand. 142); *florioară* (Marian, Immorm. 562) || *florar* „fleu-riste, marchand de fleurs; Avril“ (Marian, Sărb. I, 96), Mehedinți *florer* (WgJb. VII, 83) „Mai“ (it. *fioraio*; cat. *florayre*; sp. *florero*; port. *floreiro*), *florăreasă* „marchande de fleurs“; *florărie* „magasin où l'on vend des fleurs; serre“ || *Floraia* (Frincu-Candrea, Munții apus. 50) „nom donné aux vaches“ || *inflora* „orner de fleurs, enjoliver“ (it. *infiorare*; vfr. *enflorer*).

605. **Florii**, sb. f. „Dimanche des rameaux“ < *FLORĪLIA (comp. *Floralia*).

606. **Înflori**, vb. „fleurer; enjoliver, orner de fleurs“ < IN-FLORĪRE (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 147) || Rtr. *influrir*; it. *infiorire*; vfr. *enflorir*; prov. *enflouri* || it. *florire*; fr. *fleurir*; prov. cat. *florir* < FLORĪRE || *inflorit* „fleuraison“; *infloritor* „florissant“; *infloritură* „floraison; enjolivement, ornement“ (it. *fioritura*; prov. *floridura*).

607. **FLOC**, sb. m. — **FLOACĂ**, sb. f. „flocon (de laine, de neige)“; *floci*, pl. „poil du pubis“ || ar. *floc*.

Lat. FLOCCUS, -UM, *FLOCCA, pl. col. din *FLOCCUM.

Alb. *fl'ok*; rtr. *flöch*; it. *fiocco*, *fiocca*; vfr. *floc*, *floche*; prov. *floc*; cat. *floch*; sp. *flueco*; port. *froco*.

Der.: dim. † *flocșor* (An. Car.); † *flocuț* (Lex. Bud.; it. *fioccuccio*) || *flocan* (Slavici, Nuvele I, 34; Pamfile, Cimil. 44) „à longs poils“ || *flocăi* (Creangă, Scrieri I, 24; Zanne, Prov. II, 159) „mettre en flocons, épilucher, tirailler, houspiller“ (comp. nprov. *flouquejă* „mettre en flocons, en pièces, en loques, déchirer“) || *flotac* (WgJb. VII, 83), Mehedinți *flotoc* „flocon de neige“; *flotocos* (Marian, Nașt. 35; Gorovei, Cimil. 276), băn. *flocotos* (Liuba-Iana, Maidan, 30), ar. *flucac* „à longs poils“ || mold. *flogotoi* (Pamfile, Cimil. 44) „gros flocon de neige“.

608. **Flocos**, adj. „couvert de poils, laineux, à longs poils“ || ar. *flucos* || < FLOCCOSUS, -A, -UM || it. comp. *fioccoso*; sp. *fluecoso* || bot. *flocoasă* „sorghum vulgare“ || dim. *flocoșel* (Pamfile, Jocuri 120; Cimil. 18), bot. „hydnum repandum, lactarius torminosus“; bot. *flocoșică* „holcus lanatus, lychnis coro-

naria“; bot. *flocoșele*, pl. „filago arvensis, gnaphalium leontopodium“; *înflocoșică* (Gorovei, Cimil. 221) „couverte de poils“.

609. **Floacăn** (Săcele), sb. „laine que le mégissier fait tomber des peaux, pelure; déchet de laine qui tombent des draps qu'on foule“ < *FLOCCĪNUS, -UM; pentru desvoltarea fonetică, cf. *Mesteacăn*.

610. **FLUTUR(E)**, sb. m. „papillon“ || ar. *flutur*, *fli(u)tur* (influențat de alb.).

Lat. *FLUTULUS, -UM < FLUTARE „couler, flotter“ [Candrea, Rom. XXXI, 311].

Comp. alb. *flutur* „papillon“; it. *fiutola* „specie di farfalletta“ < *FLUTULA, -AM.

Der.: dim. *fluturaș*; *flutur* || *fluturatec* „folâtre, inconstant, volage“ || *flutura* „voltiger, flotter au vent, folâtrer“ (alb. *fluturoh* „voler, voltiger“).

611. **FOAIE**, sb. f. „feuille“ || ir. *folē*.

Lat. FOLIA, -AM, forma de sg. care a înlocuit în lat. vulg. pe clas. FOLIUM.

Vegl. *fuall'a*; rtr. *föglia*; it. *fogliã*; sard log. *foža*; fr. *feuille*; prov. *folha*; cat. *fulla*; sp. *hoja*; port. *folha*.

Der.: dim. *foiță*; *foișoară*; *foițică* (Tocilescu, Mat. 126, 171, 291); *foiliță*; *foileană* || *desfoia* „effeuiller“ (it. *disfogliare*; nprov. *desfuiã*; cat. *desfullar*; sp. *deshojar*; port. *desfolhar*).

612. **Foios**, adj. „feuillu“ < FOLIOSUS, -A, -UM || it. *foglioso*; sard log. *fožosu*; prov. *folhos*; cat. *fulhos*; sp. *hojoso*; port. *folhoso*.

613. **Trifoi**, sb. m. „trèfle“ — Prah. *tirifoi*; băn. *tărfoi*, *strefoi* (An. Car.) || ar. *trifol*.

Lat. TRIFOLIUM; normal a rezultat *trăfoi*, păstrat în Bănat sub forma metatesată *tărfoi*; *trifoi* se explică prin influența terminologiei botanice savante sau a ngr. τριφύλλι; forma băn. *strefoi* se explică din *trăfoi* prin influența derivatelor în *stră*.

Alb. *tərfoj*; rtr. *trafögl*; it. *trifoglio*; sard log. *trovožu*; vfr. *trefueil*; prov. *trefolh*.

Der.: dim. *trifoiăș* (Voronca, Dat. cred. 905), și cu înțelesul de „trifolium procumbens“ || *trifoiște* „champ de trèfle“; bot. „lotus corniculatus,

menyanthes trifoliata“ || *trifolios*: *măcriș* ~ (Lex. Bud.) „oxalis acetosella“.

614. **FOALE**, sb. m. „outre, soufflet de forge“; *foi*, pl. „soufflet de forge“ (după acesta refăcut și un sg. *foi*(ul) în vr. mold. băn. și Oșani, cu același înțeles) — trans. *foale*, băn. *foal'e*, pl. „panse, ventre“ || ir. *fole*, pl. *fol'*: megl. *foali*, pl. *fol'uri* „soufflet de forge“, *foali*, pl. „ventre“; ar. *foale*, pl. *fol'* „outre, soufflet de forge“.

Lat. FOLLIS, -EM „soufflet (pour le feu), outre“; pentru înțelesul de „ventre“, comp. *follis ventris*, la Macrobiu.

Rtr. *fol*; it. *fole*; sard *foḍde*; vfr. prov. *fol*; cat. *foll*; sp. *fuella*; port. *folle*.

Der.: trans. *foaleș* „ventru“; † *a se folășa* (Iorga, Studii, VIII, 6) „former des plis comme ceux d'un soufflet de forge“ || trans. băn. *folar* (Viciu, Glos. 43; WgJb. III, 315; Liubalana, Maidan, 14, 20) „gilet de cuir que portent les paysans“ (sp. *fueller*) || *foltea* (refăcut după *burtea*) „gros, ventru“; *folticos* (refăcut după *pintecos*) „ventru, gros, lourd“ || *foi* (Tiktin; Marian, Sărb. I, 34; Voronca, Dat. cred. 111; Gaster) „faire aller le soufflet d'une forge“; mold. (Pamfile, Jocuri, II, 144) „battre, tourmenter, traccasser“; *foială* (Florini, Pov. 35) „action de rosser“.

615. **Folcel** (trans.), sb. m. „prune séchée au four, pruneau“ (Viciu, Glos. 44); † „petite outre“ (Dosoŧtei, V. Sf. Noem. vr. 22) < *FOLLICELLUS, -UM; comp. pentru înțelesul dintii sp. *hollego* „dünne Haut der Früchte“ || bol. *fulsel*, mod. *fulsel*, parm. *folsell*, vven. *folexel*; vfr. *foucel*, pic. *fauchel*; nprov. *fousel* || vegl. *funk'ela* < *FOLLICELLA, -AM.

616. **Fuior**, sb. n.: „tortis de filasse, quenouillée; chanvre, lin“ || megl. ar. *ful'or* „tortis de filasse“ || < *FOLLIOLUS, -UM; înțelesul se explică din forma umflată (ca un *follis*) pe care o are grămada de lână ce se pune pe furcă (comp. prov. *folelh* „filoselle, bourre desoie“ < *follicul*) || nprov. *fouiolo* „bulle d'eau, vésicule“ < *FOLLIOLA, -AM || dim. *fuioraș* (Reteganul, Pov. ard. I, 5; Sbiera, Pov. 295).

617. **Ful'ină** (ar.), sb. „peau d'outre

qui a servi à la conservation des fromages; épithète donnée à une personne atteinte d'obésité“ < *FOLLĪNA, -AM < FOLLĪNUS, -A, -UM „d'outre, de soufflet“ [Papahagi, Not. etim. 22] || *ful'in* „enflé comme une outre, ventru“.

618. **Foi**, vb. „grouiller, fourmiller“ < *FOLLĪRE (= clas. FOLLĒRE) „imiter un soufflet“ (comp. *foll* *escere* „s'enfler comme un soufflet“); înțelesul de mișcare încoace și încolo se explică ușor din acela al formei latine, de umflare și desumflare a foalelor.

619. **Înfoia**, vb., „rendre ample, rendre bouffant“ — **Mful'are** (ar.), vb. „remplir une outre de lait, de fromage, etc.“ < *INFOLLIARE (comp. *folliati* „sorte de souliers larges, imitant un soufflet“) [Papahagi, Not. etim. 35] || *disful'are* „entamer une outre de fromage, etc“.

620. **Înfuleca**, vb. „manger avec avidité“ — bucov. „retrousser“ (Marian, Desc. 16); bucov. trans. „soulever un fardeau“ (Marian, Desc. 16; Viciu, Glos. 53) < IN-FOLLĪCARE (*follicare* apare la Vegetiu cu înțelesul de „respirer avec bruit“); pentru înțelesul românesc, comp. tosc. *affollare* (Fanfani) „mangiare appetitosamente“ || lucch. *infolcarsi* „ingolfarsi“ || friul. *folk'á*; lomb. *folká*; cat. *folgar*; sp. *holgar*; port. *folgar* < FOLLĪCARE.

621. **Sufleca**, vb. „retrousser“ — trans. Sălagiu, băn. *sufulca* (An. Car.: Tribuna 1890, 381; Doine, 16; Marian, Nunta 47; Reteganul, Trand. 60; Corcea, Bal. 133; Novacovici, Folclor 133; WgJb. III, 326; Cătană, Pov. I. 9; II, 95; Alexici, Lit. pop. 61; Șez. IV, 8); Maram. *sufluca* (Țiplea, P. Pop. 117) < SUB-FOLLĪCARE [Pușcariu, Zs. rom. Ph. XXVII, 742]; înțelesul se explică prin forma umflată pe care o prezintă partea hainei care a fost suflecată; forma *sufleca* e rezultată din inf. **suffollicare* (după aceasta s'a refăcut ind. pr. *suflec*); la ind. pr. **suffollico* a dat **sufolc*, căruia i s'a refăcut un inf. **sufolca* > *sufulca* || *desufleca* (Creangă, Scrieri, II, 99; Slavici, Nuv. I, 210) „détrousser“.

622. **FOAME**, sb. f. „faim“ || ir. *fome*, *home*: ar. *foame*.

Lat. FAMES, -EM; înlocuirea lui -A- cu -O- se explică prin influența lui *foamete*.

Vegl. *fum*; rtr. *fam* (eng. inf. *fom*); it. *fame* (lomb. com. *fom*); fr. *faim*; prov. cat. *fam*; sp. *hambre*; port. *fome*.

Der.: *foma* (Gr. n. I, 20) „endurer la faim“; *infoma* (Sevastos, Cînt. 123) „avoir faim“.

623. **Foamete**, sb. f. „famine, disette“ || ar. *foamită* || < FOMES, -ITEM „bois sec, feu, flamme“ (cf. Mohl, Zs. rom. Phil. XXVI, 619; Candrea, Rom. XXXI, 310); cu vremea cuvîntul a primit accepțiunea de „foamete“, deoarece între acest înțeles și acela de uscăciune, secetă, s'a putut ușor face o apropiere; de altfel o desvoltare semantică identică se constată și la *flămînd* || *fometos*, ar. *fumitos*, *afumitos* (Cod. Dim. ^{12/17}), „affamé“.

624. **FOARFECE**, sb. n., *foarfeci*, pl., *foarfecă*, sb. f. „ciseaux“ — bucov. *foarfec* (Marian, Sat. 62); Fălciu (WgJb. IX, 182) *farfici* || megl. *foarfîți*; ar. *foarfică*, *foartică*.

Lat. FORFEX, -ICEM; înlocuirea lui -f- cu -t- în ar. e neexplicată (comp. forma sardă).

Rtr. *forsch*, friul. *fuarfis*; it. *forbici*, ven. *forfes*, abr. *fuorfeçe*, Lecce *fuorfeçe*, Campobasso *froffeça*, nap. *fruofeçe*, sic. *forfici*; sard log. *forfige*, (Biti) *fortige* (Spano 208); vfr. *forces*; prov. *forfes*.

Der.: dim. *forfecele*, zool. *forfecea* (Marian, Ornit. I, 423) „loxia“, zool. *forfecel* „loxia, rhynchites betuleti“ (Marian, Ornit. I, 423; Insect. 87); *forfecuțe*, zool. *forfecuță* (Marian, Ornit. I, 423) „loxia“; ar. *furtichită* || *forfecar*, zool. „oryctes nascicornis, lethrus cephalotes“ (Marian, Insect. 9, 87); bot. „convolvulus arvensis“; zool. *forfecărel*, *forfecăraș* (Marian, Ornit. I, 423) „loxia“.

625. **Forfecă**, vb. „couper avec les ciseaux“; fig. „rosser, donner une raclée“ < FORFICARE (Mulom. Chir. VII, 8; CGL. II, 479; III, 165) || sard log. *forfigare* || *forfecătură* „coupure“; fig. „semonce, raclée“.

626. **FOARTE**, adv. „très, fort“.

Lat. FORTIS, devenit adverb.

Vegl. *fuart*; rtr. *fort*; it. sard *forte*; fr. prov. cat. *fort*; sp. *fuerte*; port. *forte*.

627. **FOC**, sb. n. „feu“ || ir. megl. ar. *foc*.

Lat. FOCUS, -UM „foyer, fourneau“, întrebuințat în latinitatea de mai târziu și cu înțelesul de „feu“ (cf. Densușianu, Hist. l. roum. I, 190).

Vegl. *fuk*; rtr. *fö*; it. *fuoco*; sard log. *fogu*; fr. *feu*; prov. *foc*; cat. *foch*; sp. *fuego*; port. *fogo*.

Der.: dim. *foc(u)șor*; pl. *focurile*; trans. Maram. *focuț* (Lex. Bud.; Țiplea, P. pop. 109); *focșorel* (Rădulescu-Codin, Cînt. pop. 296) || ar. *focă* „erysipèle“ || băn. *focărie* „grande chaleur“ (prov. *fogaria*) || *focos* „ardent“ (it. *focoso*; sard *fogosu*; prov. *fougous*; cat. *fogos*; sp. port. *fogoso*) || trans. *focut* (Reteganul, Pov. ard. I, 52); „misérable, malheureux“.

628. † **Focar(e)**, sb. n. și f. „bûcher“ (Dosoitei, V.Sf. Apr.19; Oct.13, 24) < FOCARIUS, -A, -UM (atestat numai ca sb. m. și f.) || tir. *fogere*, friul. *fugere*; ver. *fogara*; fr. *foyer*, vfr. *fouiere* „réchaud“; prov. *foguier*; cat. *foguera*; sp. *hoguera* și port. *fogueira* „bûcher“.

629. **Înfoca**, vb. „enflammer (fig.), exciter“ — † „mettre en feu, embraser“ (Tiktin) < *INFOCARE || it. *infocare*; sard log. *infogare*; vfr. *enfouer*; vsp. port. *enfogar* || *infocare* „ardeur, passion“ || *infocat* „ardent, passionné; ardemment, passionnément“ || Maram. *infocăciune* (Țiplea, P. pop. 111) „inflammation“.

630. **FRAGĂ**, sb. f. „fraise“ — mold. *frag*, sb. m. || ir. *frâz*; ar. (a) *frangă*.

Lat. FRAGA, -AM, forma de sg. care a înlocuit în lat. vulg. pe clas. FRAGUM.

Rtr. *freja*; vit. ver. mant. bellun. *fraga*, canav. *fraja*, pist. *fraga*; fr. dial. *freje* (Rolland, Flore pop. V, 199); nprov. *frago*.

Der.: dim. *frăguliță*, bot. „adoxa moschatellina“; *frăgușoară*, mold. *frăgușor*; *frăguță* (Iarnik-Birșean, Doine 405; Doine 144; Viciu, Glos. 44); bot. *frăgurel* „potentilla micrantha“ || *frăgar* „fraisier“, băn. Hațeg „mûrier“ (mant. *frager*; nprov. *fraguié*).

631. **FRAGED**, adj. „tendre, frêle“

—băn. *fracet*; băn. trans. Oșani *fracet* (Lex. Bud.; Molnar, Sprachl. 122).

Lat. *FRAGĪDUS, -A, -UM (clas. FRAGILIS, -E) prin schimbare de sufix.

Der.: *frăgezi* „rendre tendre“ || *frăgezime* „tendreté, délicatesse“.

632. **FRĂMÎNTA**, vb. „pétrir“; fig „agiter, tourmenter“ || megl. *frimintari*; ar. *frimintare, firmintare*.

Lat. *FRAGMENTARE < FRAGMENTUM [Pușcariu, Zs. rom. Phil. XXXIII, 233]; normal ar fi trebuit să avem în ar. *frămintare*; schimbarea lui *ă* în *i* se explică prin asimilațiune cu silaba următoare; pentru înțeles, comp. băn. *frînturi*, s. *Frîntură*.

Der.: *frămîntare* „action de pétrir“; fig. „agitation, trouble“; *frămîntat* „action de pétrir“; *frămîntătură* „action de pétrir; pâte pétrie“; fig. „agitation, trouble“, ar. *frimîntătură* „pâte pétrie“ || *frămînturi* (Tocilescu, Mat. 570) „écraser“ (resultat din contaminarea lui *frămînta* cu *fărmături*).

633. **FRASIN**, sb. m. „frêne“ — † *frassen*; băn. *frapsăn, frapsăne, fracșăn, fracșin, frasnic* || ir. *frăsir*; megl. *frasin*; ar. *frapsin*.

Lat. FRAXINUS, -UM; forma normală ar fi trebuit să fie *frapsăn, frapsin* (păstrată în băn. și ar.); pierderea lui *-p-* se explică sau prin influența vsl. *jasenŭ* sau prin aceia a derivatelor ca *frăsinet*, etc. în care *-x-* nu era precedat de vocala accentuată și nu mai putea trece la *-ps-*.

Alb. *frașn*; rtr. *fraisen*; it. *frasin*; fr. *frêne*; prov. *fraisne*; cat. *frexe*; sp. *fresno*; port. *freixo* || piem. *frasu*, monf. *fresu*; sard *frasu*; prov. *fraise*; cat. *frexe* < *FRAXUS, -UM.

Der.: dim. *frăsinel*, bot. „dictamnus albus“ (vfr. *fresnel*; sp. *fresnillo*; comp. it. *frassinella*; nprov. *freissinello*) || *frasină* „fruit du frêne“ || col. *frăsinieș*, băn. *frăseșiș*, ar. *frăpsinami* (Dalametra) || băn. *frăpsăniță* „frêne femelle“.

634. **Frăsinet**, sb. n. „frenaie, bois de frênes“ || ar. *frăpsinet* || < FRAXINETUM; forma ar. a fost refăcută după *frapsin* || it. *frassineto*; vfr. *fresnoi* (comp. fr. *frenaie*; prov. *frayssineda*; cat. *frei.xeda*; sp. *fresneda*).

635. **FRATE**, sb. m. „frère“ — dial. *fră-*

ține, frățin (Teodorescu, P. pop. 441) || ir. *frâte*; megl. *frati*; ar. *frate*.

Lat. FRATER, -TREM; forma românească reprezintă în același timp nom. și ac. latin (acesta din urmă devenit FRATEM, printr'un fenomen de disimilațiune, cf. BSF. I, 18); pentru forma *frăține* nu trebuie admis un ac. în -ANEM (cf. *Mamă, Tată*), ea este refăcută din pl. *frățini* și acesta a fost format din *frați* după modelul lui *tătini*.

Vegl. *frutro*; rtr. *frer*; it. *frate*; sard log. *frade*; fr. *frère*; prov. *fraire*; cat. *frare*; sp. *fraire*; port. *frade*.

Der.: dim. *frățior*; *frățuț* (friul. *fraduz*, Arch. gl. IV, 243; sic. *fratuzzu*); *frățică*; *frățisor* (Bibicescu, P. pop. 314); *frățiu* (Doine 199); Maram. *frățuc* (comp. sp. *frailuco*), *frățuț*, *frățuluc*, *frățuluț*, *frățucă* (Țiplea, P. pop. 109); ar. *frățic* || *frăție*, ar. *frățil'e* „fraternité“ (comp. fr. *frairie*; prov. *frairia*; cat. *fraria*; sp. *frailia*) || *frățime* „fraternité“; † „confrérie“ (Letop. I, 385) || *frățesc*, ar. *frățescu* „fraternel“ (it. *fratesco*; cat. *fratesch*; sp. *frailesco*; port. *fradesco*; comp. vfr. *frairesche*; prov. *frairesca* „héritage“) || *frățeste*, ar. *frățeste* „fraternellement“ || *fărtat*, megl. ar. ~, „compagnon, camarade“, trans. *fărtată* (Reteganul, Pov. pop. 79) „compagnonne“ (resultat din *frătat*, prin metatesă); dim. *fărtățel*; ar. *firtituș*; *fărtăție*, megl. *fărtățil'ă*, ar. *fărtățil'e*, *firtitlichia* „union fraternelle, camaraderie“; † *fărtăciune* (Cuv. d. bătr. II, 230) „association, compagnonnage“; trans. *fărtăți* (Alexici, Lit. pop. 152) „traiter quelqu'un de „fărtat“; a se înfărtăți (Cuv. d. bătr. I, 368; Tikin; Marian. Sărb. II, 32) „devenir compagnons, amis inséparables“; bucov. *nefărtat* (Voronca, Dat. cred. 762) „épi-thète du diable“ || *înfrății*, ar. *anfrățire* „unir fraternellement“ (comp. vfr. *afrerir*; prov. *confrairir*).

636. **FREAMĂT**, sb. n. „frémissement, bruissement“ — vr. și trans. *hreamăt, hremet* (Dosoței, Ps. vers. 255; Letop. I, 217; Lex. Bud.; Viciu, Glos. 51); *ramăt* (Gaster, II, 137; Teodorescu, P. pop. 41, 518; Tocilescu, Mat. 584, 1580; Gr. n. I. 225).

Lat. FRĒMITUS, -UM.

637. **FRECA**, vb. „frotter“ || megl. *fri-cari*; ar. *frecare*.

Lat. FRICARE.

Alb. *færkon*; friul. *fregá*; it. *fregare*; sard log. *fregare*; vfr. *froiër*; prov. cat. sp. port. *fregar*.

Der.: *frecător*, adj. sb. „qui frotte, frotteur“ (sard log. *frigadoržu*; sp. *fregadero*), *frecătoare* „frottoir“ || *frecuș* „semonce“.

638. **Frecat**, sb. „action de frotter, frottement“ < FRICATUS, -UM || sp. *fregado* (comp. sard log. *frigada*; nprov. *fregado*; cat. *fregata*) || *frecăței*, pl. „pâte râpée que l'on met dans le potage“.

639. **Frecătură**, sb. f. „action de frotter, frottement“ || ar. *frițătură* || < FRICATURA, -AM || it. *fregatura*; sard log. *frigadura*; vfr. *froiure*; cat. sp. *fregadura*.

640. **FRIG**, sb. „froid“ — **FRIGURI**, pl. „fièvre“ — vr. băn. *frigură*, sg. f. (Glos. ms. 312; Wg Jb. III, 316; Hodoș, P. pop. 36, 88, 114). refăcut după *friguri* || megl. ar. *frig*, megl. *friguri* „fièvre“.

Lat. FRIGUS; cuvîntul apare la Celsius cu înțelesul de „frisson (de la fièvre)“, corespunzător celui românesc; în latinitatea mai tîrzie, pl. *frigora* e atestat chiar cu înțelesul de „fièvre“ (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 190).

Sard camp. *frius*; sp. port. *frio*.

Der.: dim. *friguș* (Lex. Bud.; Grigoro-vitza, Chipuri, 159); bot. *frigorică* „erythraea centaurium“ || bot. *frigora* „erythraea centaurium“ || megl. *anfri-gurari* „prendre la fièvre“, ar. *anfri-gurari* (Dalametra) „avoir froid“ (cf. *frigora* „administrer des réfrigératifs“).

641. **Friguros**, adj. „froid; frileux“ < FRIGOROSUS, -A, -UM, în fonetism influențat de *frig* || sard camp. *friorosu*; fr. *frileux*.

642. **FRIGE**, vb. „rôtir, griller“ — vr. băn. pf. *friș*; part. *fript* || megl. *fri-ziri* (pf. *friș*, part. *fris*); ar. *fridzire*, *fridzeare* (pf. *frișu*, part. *friptu*).

Lat. FRIGERE, -XĪ, -CTUM.

Alb. *færgoj*; vegl. *fregur*; friul. *frizi*; it. *friggere*; sard log. *friere*; fr. prov. *frire*; cat. *fregir*; sp. *freir*; port. *frigir*.

Der.: *fript* „action de rôtir, de griller“; *frigător* „qui rôtit, qui grille“,

frigătoare „broche (à rôtir), rôtissoire“ || mold. *frigănele*, pl. „rôtie“ || băn. *pro-frige* „rôtir, griller de nouveau“ || *frigelinte* „homme parcimonieux, chiche“.

643. **Frigare**, sb. f. „broche (à rôtir)“ < FRIGARIA, -AM, în fonetism influențat de *frige* || dim. *frigărue* „broche, morceaux de viande rôtis sur une brochette“.

644. **Friptoar'e** (băn. Hațeg), sb. f. „chaleur excessive“ (Hasdeu 1746; Rev. cr.-lit. III, 154); Oșani *friptore* „rôti“ < *FRICTORIA, -AM (comp. *frictorium*) || vfr. *fritoire* „qui sert à frire“.

645. **Friptură**, sb. f. „rôti“ || ar. *friptură* || < FRICTURA, -AM „poêle à frire, friture“ || friul. *friture*; it. sard log. *frittura*; fr. *friture*; sp. *fritura*; port. *frituras* || dim. *fripturică*.

646. **Fripta'l'ũ** (ar.), sb. n. „rôti“ < *FRICTALĪUM || friul. *fertaje*, *fretaje* (Arch. glott. I, 534) < FRICTALIA.

647. **FRÎNGE**, vb. „rompre, briser“ — part. *frînt*, † *frînt* || megl. *frîndziri* (perf. *frîș*, part. *frînt*); ar. *frîndzire*, *frîndzeare* (pt. *friegiu* și *frîmșu*, part. *frîntu*).

Lat. FRANGERE, FREGĪ, *FRANCTUM (refăcut după formele cu -N-).

Friul. *franzi*; it. *frangere*; sard log. *frangere*; vfr. *fraindre*; prov. *franher*; vsp. *frañer*; port. *franger*.

Der.: *frîngător* „qui rompt, qui brise“, trans. *frîngătoare* (Lex. Bud.; Viciu, Glos. 44) „broie (pour le teil-lage du chanvre)“ || ar. *frîngătură* „débris, fragment“ (comp. it. *frangi-tura*; prov. *franhedura*) || *frîngăcios* (Bobb) „fragile“ || *rășfrînge* „retrou-ser; refléter“, megl. *rășfrîndziri* „briser“; *rășfrîngător* „qui reflète“; *rășfrîngătură* (Polizu; Barcianu) „revers, retroussis“; *rășfrîntură* (Barcianu) „revers, retroussis“ || megl. *si prîfrîndziri* „feindre“.

648. **Frîntură**, sb. f. „cassure, brisure, débris, fragment“ || ar. *frîntură* || < FRACTURA, -AM, refăcut după *frînge* || it. *frantura*, *frattura*; vfr. *fraiture*, *fraiture*; prov. *frachura*; cat. *fretura* || băn. *frîntuți* „pétrir“.

649. **Înfrînge**, vb. „enfreindre, violer; vaincre“ < INFRANGERE, CGL. II, 341

(= clas. INFRÎNGERE) „briser contre, abattre, fléchir“ || it. *infrangere*; fr. *enfreindre*; prov. *enfranher*.

650. **FRÎNGHIE**, sb. f. „corde“ — Sălașiu *frumghie* (Tribuna 1890, 353); vr. Dolj, bucov. trans. Oșani *frîmbie* (Dosoței, Ps. vers. 150; Stamat, Wb. 392, 639; Marian, Nunta 380; Nașt. 38; Immorm. 69; Dan, Straja 42; Gr. n. I, 52), *frîmbie* (Bobb; Lex. Bud.); băn. *frîmbie*, *frîmb'e*, *frîmb'e*, cu înțelesul de „cordon, lacet, ceintură de lână“ (An. Car.; Novacovici, Folclor 95; Zanne, Prov. III, 152; Tiktin); în vr. mold. și cu înțelesul de „franges“ (Tiktin).

Lat. FĪMBRIA, -AM, „bord d'un vêtement, frange“, cu metatesa lui -R- întimplată de timpuriu, cum arată și celelalte forme române.

Vven. *franbe* (Mussafia, Beitr. 159); fr. *frange*; prov. *fremja*.

Der.: dim. *frînghiuță*, † *frîmbiuță* (Bobb); *frînghioară*.

Impr.: rut. фрембня „Schnur beim Vortuch“; mor. *frembia*.

651. **Frîmbiată** (băn.), sb. f. „brebis à laine frisée“ < FĪMBRIATA, -AM.

652. **FRÎU**, sb. n. „trein“ || megl. *fron*; ar. *frîn*, *firnu*.

Lat. FRĒNUM, cu pierderea neexpli-cată a lui -N- (cf. *grîu*).

Alb. *fr̥*; rtr. *frain*; it. *freno*; sard *frenu*; fr. *frein*; prov. *fren*; cat. *fre*; sp. *freno*; port. *freio*.

Der.: dim. *frîuleț*; *frîuț* (Bugnariu, Musa 21); *frîușor*.

653. **Frînar**, sb. m. „fabricant de freins“ < FRENARIUS, -UM (CGL. III, 309) || it. *frenaio*; vfr. prov. *frenier*; cat. *frenier*; sp. *frenero*.

654. **Înfrîna**, vb. „mettre le frein, brider“; fig. „maîtriser, tempérer“ < INFRĒNARE || rtr. *infrînar*; it. sard *infrēnare*; vfr. *enfrenere*; prov. cat. sp. *enfrenar*; port. *enfrear* || *infrîndător* „qui maîtrise, qui tempère“ || † *infrîndătură* (An. Car.) „action de maîtriser, de tempérer“ || † *a se desfrîna* (Letop. I, 426; Tiktin) „perdre tout frein, toute mesure, mener une vie de débauche“ (it. *disfrenare*; vfr. *desfrenere*; prov. cat. sp. *desfrenar*; comp. rtr. *sfrenere*); *desfrînare* și *desfrîu* „débauche, li-

bertinage“; *desfrînat* „débauché, libertin“ (comp. de *frenatus* „qui n'a plus de frein, que rien n'arrête“); † *desfrînăciune* (Letop. I, 356) „débauche“.

655. **FRUMOS**, adj. „beau“.

Lat. FORMOSUS, -A, -UM.

It. *formoso*; prov. *formos*; sp. *hermoso*; port. *formoso*, mir. *fromoso*.

Der.: *frumoasele*, pl. „génies mal-faisants des croyances populaires“ || dim. *frumușel* (it. *formosello*; comp. sp. *hermosillo*), *frumușea*, *frumușică* (comp. sp. *hermosico*) || *frumușețe*, † *frîmsețe* „beauté“ || † *frîmseța* (Cuv. d. bătr. I, 345), *înfrumușeța*, † *înfrîmseța*, *înfrumușeți* (Marian, Nunta 789; Gorovei, Cimil. 3) „embellir, orner“.

656. **Înfrumușă** (*înfrumușă*, *înfrîmușă*), vr. dial. vb. „embellir, orner“ (Cod. Vor.; Ps. sch. LXIV, 9; CXLIII, 12; Varlam, Caz. I, 99^a, 157^a; Dosoței, Ps. vers. 149, 352; Iorga, Studii V 90; Inscr. 209; Conv. lit. XXIV, 731; Marian, Immorm. 86, etc.) < *INFORMOSIARE (comp. *formosare*); forma normală *înfrumușă* a devenit prin elisiune *înfrumușă*, de unde *înfrîmușă* (cf. Candrea, BSF. I, 28); cît despre forma simplă *frumușă* din Lex. Bud. ea e probabil refăcută după *frumos*.

657. **FRUNTE**, sb. „front“ || ir. *frunte*; megl. *fruntî*; ar. *frînte*.

Lat. FRONS, -ONTEM; forma ar. a fost influențată de *frîmțeaică*.

Rtr. *frunt*; it. sard *fronte*; fr. prov. cat. *front*; sp. *frente*; port. *fronte*.

Der.: dim. *frunțișoară*; *frunțică* (sp. *frentecica*); *frunțită* (Reteganul, Trand. 176) || *frunțaș* „principal, de premier ordre, notable“.

Impr.: rut. фронташ „Hauswirt“.

628. **Fruntar**, sb. n. „partie de la têtiera qui passe en avant de la tête du cheval, au-dessus des yeux, fronteau; plancher des meules du moulin“ (Damé, Term.)—băn. *fruntar* „lucarne“; trans. „frontispice, façade, devant de l'autel“ (Iorga, Studii, XIII, 161; Lex. Bud.), „fronteau, sorte de bandeau que les femmes se mettent autour du front“ (Viciu, Glos. 44) — † **Fruntare**, sb. f. „philactère“ (N. Test. 1648, Mat. XXIII, 5) < *FRONTARIUM, *FRONTARIA, -AM (poate și FRONTALE, CGL. II, 348, 419, cum

arată it. *frontale*; vfr. *frontel*; prov. cat. *frontal*; sp. port. *frontal*) || teram. *frundire* „guancialetta che si lega alla fronte dei bambini per non farli far male quando cascano“; vfr. *frontier* „devant de l'autel, ornement de front, bandeau“, *frontiere* „frontispice, façade“; prov. *frontiera*; sp. *frentero*; port. *fronteiro*.

659. † **Fruncea** (Dosoitei, V. Sf. Ian. 1, 30) sb. f. „front“ || ar. *frîmțeaă* „sourcil“, refăcut în ce privește înțelesul, după *sufrimțeaă* || < *FRONTICĒLLA, -AM; pentru trecerea lui -ON- la -în-, cf. Candrea, BSF. I, 28; forma dacorom. a fost influențată de *frunte* || comp. sp. *frentecilla*.

660. † **Sufruncea** (Dosoitei, V. Sf. Oct. 23), sb. f. „sourcil“ || ar. *sufrimțeaă* || *SUBFRONTICĒLLA, -AM.

661. **Înfrunta**, vb. „faire des reproches, offenser; affronter, braver“.

Lat. *INFRONTARE.

It. *infrontare*; vfr. *enfronter*; cat. sp. *enfrontar*.

Der.: *înfruntare* „action de faire des reproches, d'offenser, affront, insulte“; † *înfruntător* (Gaster) „offensant, brusque“ || † *înfruntăciune* (Molnar, Sprachl. 82) „réprimande“.

662. **FRUNZĂ**, sb. f. „feuille“ || ir. *frunze*; megl. *frundză*; ar. *frîndză*.

Lat. FRONDIA, -AM < FRONS, -ONDEM (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I. 158).

Vit. *fronza*, gen. *frunsa*, Urbino *fronza*, Lecce *frunza*; sard log. *frunza*.

Der.: dim. *frunzulită*, ar. *frîndzulită*; *frunzișoară*, bot. „myristica fragrans“; *frunziță* (Marian, Nunta 288; Voronca, Dat. cred. 231, 235; Hodoș, P. pop. 59, 138; Dan, Straja 103; Tocilescu, Mat. 44, etc.); *frunzuță* (Tocilescu, Mat. 827), băn. *frundzuță*; *frunzucă* (Doine, 120; Țiplea, P. pop. 109); *frunzicea* (Tocilescu, Mat. 184); *frunzioară* (Madan, Susp. 28, 45); *frunzuleană*; *frunzulină* (Tocilescu, Mat. 390) || † *frunzărel* (Dosoitei V. Sf. 5 Mai) „petite feuille“ || *frunzar* „dais de feuillage, feuillée, feuillage“; Mai“ (Alecsandri, P. pop. 34; Marian, Sărb. I, 96) || col. *frunziș*, *frunzet* (Ispirescu, Leg. 78) „feuillage, feuillée“; ar. *frundzami* (Dalametra) || *frunzos*, ar. *frundzos* (Dalametra) „feuillu“ || † *frunzăros*

(Cantemir, Ist. ier. 171), *frunzuros* (Tocilescu, Mat. 1539) „feuillu“ || *frunzări* „feuilleter; goûter par friandise“.

663. **Înfrunzi**, vb. „se couvrir de feuilles, reverdir“ < *INFRONDĪRE (= clas. FRONDĒRE) || it. *infrondire* || *înfrunzit* „action de se couvrir de feuilles, frondaison“ || *desfrunzi* „enlever les feuilles“, *a se desfrunzi* „perdre ses feuilles“ (comp. it. *disfrondare*).

664. **FRUPT**, sb. „viande, graisse, laitage et tout aliment réputé gras, par opposition à maigre“; în spec. *fruptul oilor, vacilor* „le lait de brebis, de vache et tout ce qu'on en tire (beurre, fromage“, etc.) — Munții apus. „carnaval“ (Frîncu-Candrea, Munții apus. 100).

Lat. FRUCTUS, -UM „produit, profit, fruit“; înțelesul pe care l-a primit în românește stă în legătură cu viața pastorală a Românilor; pentru păstori producțiunea cea mai însemnată era aceea pe care o căpătau din creșterea oilor, așa că fructus s'a identificat la noi cu ori-ce produs de lăptărie; de altfel un înțeles apropiat de cel românesc îl găsim în epoca latină, în expresiuni ca fructus ovis, lactis, la Cato, De re rust. LC; Columella, VII, 3. Aceiași schimbare semantică se întâlnește și în alte părți ale domeniului roman. În regiuni unde păstoritul a fost sau mai este ocupațiunea de predilecțiune a locuitorilor (comp. formele de mai jos).

Alb. rtr. *früt*; it. *frutto*; sard *fruttu*; fr. *fruit* (comp. *fruitier* „celui qui fait des fromages“, *fruitière* „association de cultivateurs pour la confection des fromages“, *fruiterie* „fromagerie“); prov. *fruch*, nprov. *fru* „toutes les qualités de laitage“, nprov. *frucho* „produit du laitage“; cat. *fruyt*; vsp. *frucho*; port. *fruto*.

Der.: *a se înfrupta* „cesser de faire maigre, manger de la viande, goûter de quelque chose“ (nprov. *enfruchă*; comp. alb. *frütoj*; it. *fruttare*; prov. *fruchar*) || Hațeg (Rev. cr.-lit. III, 122) *a se defrupti* „cesser de faire maigre“ (vfr. *desfruitier*).

665. **FUGI**, vb. „fuir, s'enfuir, courir“ || ir. *fuži*; megl. *fuziri*; ar. *fudzire*, *fudzeare*.

Lat. FUGIRE (= clas. FUGĒRE), cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 148.

Rtr. *fūgir*; it. *fuggire*; sard log. *fuire*; fr. *fuir*; prov. cat. *fugir*; sp. *huir*; port. *fugir*.

Der.: †*fugire* „fuite“ (Coresi, Caz. 1580, 151); *fugător* „fugitif“ || zool. *fugău* „turnix“ (Marian, Ornit. II, 218; Tribuna, 1890, 353); „hydrometra paludum“ (Marian, Insect. 451).

666. **Fugare** (ar.), vb. „mettre en fuite; chasser“ < FUGARE || vit. *fugare*; vfr. *fuier*; prov. *fugar* || megl. *fugat* „qui s'enfuit“ (forma aceasta arată că și în megl. a existat acest verb) || dr. *păfuga* (Lex. Bud.) „mettre en fuite“ (probabil o contaminare din *pe fugă*, în expr. *a pune pe fugă*, și **fuga*).

667. **Fugă**, sb. „fuite“ || ir. *fuge*; megl. și ar. *fugă* || < FUGA, -AM || rtr. *fūgia*; it. *foga*; sard log. *fua*; vfr. *fuie*; prov. *fuga*; cat. *fua*; port. *fuga* || dim. *fuguliță*; *fuguță*: *fuga fuguța* „vite, au galop“; *de-a-(n)-fuga* „en courant“ || *fugar*, adj. sb. „fugitif, fuyard“, Suceava (Vasiliu, Cînt. 54) „rapide à la course“, zool. (Marian, Ornit. II, 406) „turnix“; *fugareș* (C. Negruzzi, Scrieri, I, 42) „rapide à la course“; *fugări* „mettre en fuite, chasser“; *fugărit* „fuyard“ || Buzău *fugaș* (Gr. n. I, 235) „rapide à la course“, † „fuyard“ (Cantemir, Ist. ier. 113).

668. **Fugaci**, adj. „rapide à la course“ < FUGAX, -ACEM.

669. **FULGER**, sb. n. „éclair, foudre“ — Vilcea, Dolj, Romanați *sfulger*; băn. *sfulzer*.

Lat. *FULGER (= clas. FULGUR; cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 137); forma bănățeană a fost probabil influențată de *sfulgera* (comp. mai jos ar. *sfulgu*).

Vfr. *fuildre*; prov. *folzer*.

Der.: dim. *fulgerel* (Gorovei, Cimil. 357) || *fulgerește* (Jipescu, Opinc. 92; Alecsandri, P. pop. 113) „comme l'éclair“.

670. **Sfulgu** (ar.), sb. n. „foudre“ < FULGUR, influențat de *sfuldzirari* (v. mai jos) sau poate deja în latina vulgară forma substantivală fusese influențată de derivatul verbal *ex-fulgurare*, după cum par a arăta alte

forme romanice: piem. *sforgo*, vgen. *exforgo*; vfr. *esfoldre* || it. *folgore*.

671. **Fulgera**, vb. „lancer des éclairs, foudroyer“ < FULGERARE, Densusianu, Hist. l. roum. I, 137 (= clas. FULGURARE) || vfr. *foudrer* || it. *fulgorare* < FULGURARE || *fulgerător* „foudroyant“.

672. **Fulgerătură**, sb. f. „foudroiement“ < *FULGERATURA, -AM (= clas. FULGURATURA).

673. **Sfulgera** (băn. Vilcea, Dolj, Romanați, Ialomița), vb. „lancer des éclairs, foudroyer“ (Gr. n. I, 197) || ar. *sfuldzirare* „foudroyer“ || < EX-FULGERARE (comp. *exfulgurare* „jeter une lueur“) || vfr. *esfoldrer* || ar. *sfuldzirătură* „foudroiement“.

674. **FUM**, sb. n. „fumée“; *fumuri*, pl. „prétentions“ || ar. megl. *fum*.

Lat. FUMUS, -UM.

Rtr. *fūm*; it. *fumo*; sard *funu*; vfr. prov. cat. *fum*; sp. *humo*: port. *fumo*.

Der.: *fumuros* „présomptueux“; † plein de fumée“ (Glos. ms. 312; Glos. Mih. log.; Varlam, Caz. I, 226“) || col. *fumar* (Marian, Insect. 338; vfr. *fumier*; comp. prov. *fumiera*), *fumărie*, mold. *fumăraie*, Muscel *fumăreată* (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32) „grande quantité de fumée, maison noircie par la fumée“ || † *fumărit* „fouage; impôt reparti par feux“ || vr. Munții Suc. *fumedenie* (Prav. Mat. Bas. 4; Șez. II, 228) „multitude, foule“ || bot. *fumărică*, *fumăriță* „fumaria officinalis“ || *a se infumura* „devenir présomptueux, s'enorgueillir“; *infumurare* „présomption“; *infumurat* „présomptueux“.

Impr.: rut. *фума* „Hofhart, Hochmuth“.

675. **Fumar**, sb. n. „cheminée“ (Lex. Bud.; Iarnik-Birsean, Doine, 252; Frîncu-Candrea, Munții apus. 100; Tik-tin) < FUMARIUM || port. *fumeiro*.

676. **Fumur**, adj. trans. „gris“ (WgJb. V, 189); băn. „blanc tacheté de noir (en parl. des brebis)“ < *FUMULUS, -A, -UM (comp. *fumidus* „noirâtre“) || friul. *fumul* „color di fumo“ || Dimbovița, dim. *fumărică* (Tocilescu, Mat. 1143) || *fumuriu* „gris“.

677. **Fuma**, vb. „fumer, dégager de la fumée“ (Letop. I, 280) || ir. *fumâ*; megl. *fumari*; ar. *fumare* || <FUMARE || rtr. *fümer*; it.sard *fumare*; fr. *fumer*; prov. cat. port. *fumar* || înțelesul de „fumer (du tabac)“ este, firește, mai nou.

678. **Fumega**, vb. „fumer, dégager de la fumée“ <FUMIGARE || sp. *humear*; port. *fumear* (rtr. *fümager*; ver. *fumegar*; vfr. *fungier*; prov. *fumejar*, gasc. *humiga*, care se poate să derive și din *f u m i c a r e) || *fumegos*, *fumegaios* (Lex. Bud.) „fumant“ || Fălciu *fumăgău* „fumée épaisse“.

679. **Afuma**, vb. „fumer, exposer à l'action de la fumée“ || ar. *afumare* || <AF-FUMARE || it. sard *affumare*; prov. cat. *afumar*; sp. *ahumar*; port. *afumar* || *afumat* „fumé; ivre, gris; action de fumer“; *afumător* „qui fume“; *afumătoare* „brûle-parfum“; ar. *afumătură* „dorure“ (sard log. *affumadura*; port. *afumadura*).

680. **FUND**, sb. n. „fond, profondeur; hachoir“ — Muscel „assiette de bois, plateau rond en bois“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32); băn. „pelle pour enfourner; couvercle“ || ir. megl. *fund*; ar. *fundu*.

Lat. **FUNDUS**, UM.

Alb. *funt*; rtr. *fuonz*; it. *fondo*; sard *fundu*; fr. *fond(s)*; prov. *fons*; cat. *fondo*; sp. *hondo*, *fondo*; port. *fundo*.

Der.: dim. *funduț* (Reteganul, Trand. 39; Florini, Pov. 219); ir. *fundic*; trans. *fundac* (Viciu, Glos. 45) „couche de paille sur laquelle on empile une meule de foin“, băn. „gilet de cuir que portent les paysans“ (WgJb. III, 316), zool. „podiceps cristatus“ || zool. *fundar mare* „colymbus septentrionalis“ || Muscel *fundei* „ce qui reste d'une pièce de toile enroulée après en avoir pris une partie; portion d'une meule de foin; partie supérieure du caecum“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32), trans. „couche de paille sur laquelle on empile une meule de foin“ (Viciu, Glos. 44) || *fundoi* (Doine, 83; Marian, Immorm. 217), Gorj *fundoaie*, băn. *fundoaie* (WgJb. III, 316) „fondements d'une maison“ || trans. *fundoare* (Viciu, Glos. 44) „placard“ (vfr. *fondoire* „fond, creux, vallée“) || trans. *fundurie* (Viciu, Glos. 44) „plancher du grenier

à foin“ (comp. sic. *funnuriġġu* „fondaccio, rimasuglio“) || trans. *fundurei* (Viciu, Glos. 44) „petit-lait cuit“ || trans. *funderei* (Gaz. Tr. 1887, n-rul 265) „meule de foin ou de fromage dont on a enlevé une partie“ || *fundătură* „impasse“, Muscel „forêt épaisse“ (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32; comp. vfr. *fonture* „éboulement, creux, trou“)

681. **Afunda**, vb. „enfoncez, creuser profond, plonger“ || ar. *afundare* || <AFFUNDARE || it. *affondare*; sard *afundare*; vfr. *afonder*; prov. cat. sp. *afondar*; port. *afundar* || ar. *afunducisire*, *ahindusire* (refăcut după ngr. *χανδάρι*) „enfoncez, creuser profond, plonger“; *ahindusimi* (Dalametra) „profondeur“ || *afundat* „immersion“; *afundătură* „enfoncez, creux“ (it. *affondatura*; (sard log. *affundadura*) || *afund* „profond, profondément“ (vit. *affondo* „profond, profondément“, nap. *affonno* „fond, profondeur“; comp. nprov. *founs*; sp. *hondo*; port. (a)*fun*do „à fond, profondément“) || *afunzime* „profondeur, abîme“; *afundiș* „fond, profondeur“ || Hațeg *năfundos* (Rev. cr. lit. III, 162) „très profond“ || ar. *ahindos* „profond“ || ar. *ahindă* „profondément“.

682. **Cufunda**, vb. „plonger, enfoncez, faire sombrer“ <CON-FUNDARE, cu pierderea normală a lui -n- din prefixulaton || *cufundător* „plongeur“; *cufundătură* „immersion, enfoncez“ || *de-a-cufundul* (Creangă, Scrieri, II, 65) „en faisant le plongeon“ || *cufundiș* (Bărcianu) „immersion“ || zool. *cufundaci* (Marian, Ornit. II, 401; Polizu), *cufundar* (Tiktin) „colymbus glacialis“ || trans. *cufundos* (Lex. Bud.) „creux“ || *scufunda* „plonger, enfoncez, faire sombrer“ (cat. *skuffundare*); *de-a-scufundișu* (Șez. III, 25), Mehedinți *de-a-scufundișelea* „en faisant le plongeon“ || *acufunda* (Creangă, Scrieri, II, 147; Șez. I, 156; IV, 120) „plonger, etc.“ (resultat din contaminarea lui *cufunda* cu *afunda*).

683. **Înfunda**, vb. „mettre un fond, enfoncez, boucher“ <IN-FUNDARE || vfr. *enfonder* || *înfundat*, *pe înfundate* „en cachette“; *înfundat* „action de mettre un fond, etc.“; *înfundătură* „recoin, impasse“ || *desfunda*, ar. *disfundare* „défoncez, débouchez“ (piem. *desfondé*

vastig. *desfondá*; cat. *desfonar*; sp., *desfondar*; port. *desfundar*).

684. **FUNIE**, sb. f. „corde; mesure de 25 ou 50 mètres carrés — † „terre, propriété“ (Cuv. d. bătr. I, 66) — vr. trans. *funé* || megl. *funi*, *fuñă*; ar. *funé*.

Lat. FUNIS, -EM; pentru înțelesul de „mesure“, comp. *funiculus hereditatis* în Vulgata (Quicherat; cf. Rönsch, Sem. Beitr. I, 35), cu înțelesul de „étendue d'un héritage“, și forma sardă de mai jos.

Tirol. *fum*; it. sard *funé*, vsard „măsura liniară“ (G. Bonazzi, Condaghe 152); vfr. nprov. *fun* (pentru înțelesul de „mesure“, comp. vfr. *funel* „étendue de terre mesurée au cordeau“).

Der.: dim. *funișoară* || † *funaș* (Cuv. d. bătr. I, 58) „propriétaire d'un terrain contigu“ || *funier*, *funar* (Damé, Term.; Cătană, Bal. 135; Marian, Nunta 550; Candrea, Țara Oașului 26), megl. *fuñar* „cordier“ (it. *funaiò*); † *funitură*, † *funire* (Biblia 1688, Regi II, 3, 2; Psalmi CIV, 11) „portion de terrain mesurée au cordeau“.

685. **Funicea**, sb. f. „petite corde“ (Iorga, Studii V 362; Țiplea, P. pop. 109) < *FUNICELLA, -AM (comp. *funicula*) || it. *funicella*; sard log. *funigedda* || *funicică* (Marian, Nașt. 298, 302; Șez. I. 38).

686. **FUNINGINE**, sb. f. „suie“ — mold. *funingină* și *funi(n)gână*; Mehedinți *funi(n)gină*; Ialomița *fulingine*; băn. *funi(n)zină*, *fuñizine*; Sălagiu *furin-gină* (Tribuna, 1890, 353) || ar. *furidzină*, *furidzine*.

Lat. FULIGO-INEM, devenit în dr. **furigine* > *funigine* > *funingine*; formele din Ialomița și Sălagiu sînt rezultate prin disimilațiune: *n-n* > *l-n*, *r-n*; pentru *funingână*, cf. *Mesteacăn*.

Rtr. *fulin*; it. *fuligine*, *filigine*; sp. *hollin*.

687. † **Funinginat** adj. „noirci de suie, fuligineux“ (Țichindeal, Fab. 118) < FULIGINATUS, -UM, influențat în fonetism de *funingine* || it. *filigginato*; comp. sp. *hollinar* || Mehedinți *infuninginat*.

688. **Funinginos**, adj. „noirci de suie, fuligineux“ (Lex. Bud.; Novacovici, Folclor, 152) < FULIGINOSUS, -A, -UM || it. *filigginoso*.

689. **FUR**, sb. „voleur“ || megl. ar. *fur*. Lat. FUR, -EM.

Münsterthal *für*; vit. *furo*; vfr. prov. cat. *fur*; arag. *furo*.

Der.: ar. col. *furami* (Dalametra) || megl. *furilă* și *furloc*, ar. *furlichia*, *furille* (Papahagi, Mat. 500) „brigandage“ || † *furesc* (Cantemir, Ist. ier. 73) „furtif, clandestin“, ar. ~ „de voleur“ || *furiș* † „furtif“ (Tiktin); *pe furiș*, vr. Mehedinți *furiș*, ar. *afurișalui* „furtivement, en secret“ || ar. *furire* (Papahagi, Mat. 599) „faire le métier de voleur“ || *a se furișă* „se glisser subrepticement“.

690. **Fura**, vb. „voler“ || ir. *furá*; megl. *furari*; ar. (a) *furare* || < FURARE || Münsterthal *fürar*; it. sard *furare*; vfr. *furere*; prov. cat. *furar* || *furat* „action de voler“; *furător* (Coresi, Caz. 1580, 322; Sevastos, Nunta 116) „qui vole, voleur“; *furătură* „action de voler, vol“.

691. **Furt**, sb. n. „vol, larcin“; astăzi reintrodus ca neologism, odinioară cunoscut însă în graiul poporului cum dovedește derivatul *furtișag*, mold. *furtușag*, format după ung. *tolvajság* || ar. *furtu* || < FURTUS, -UM || it. *furto*; sard *furtu*; vfr. *furt*; prov. cat. *furt*; sp. *hurto*; port. *furto*.

692. † **Funințel**, sb. m. „ulcération, furoncle, clou“ (An. Car.; Molnar, Sprachl. 46); † *funințel* (Cuv. d. bătr. I, 8, 281); † *funiceci*, pl. (Biblia 1688, Levit. XXI, 20); Oșani *furințel*; Suceava *funigeci* (Șez. I, 256); Reteag *funințel*; pl. *funințeci* (Polizu) || ar. *furunțel*, *f(u)rințel*, *sfurunțel*, *sfirințel*, *sufirințel* < FURUNCCELLUS, -UM (= clas. FURUNCULUS) [Densusianu, Rom. XXXIII, 77]; formele rezultate normal au fost: **furințel* > *furințel*, și prin asimilațiune: *funințel*; alterările fonetice pe care le arată diferitele forme sînt datorite etimologiilor populare (comp. pentru *funiceci* sard camp. *formigeddas* „ulcere depascente o canceroso“) || friul. *faronkli*; tarent. Otranto *frunkku* < FURUNCULUS.

693. **FURCĂ**, sb. f. „fourche, quenouille; armons du chariot“, pl. *furci* „fourches patibulaires“ || ir. *furke* „quenouille“; megl. ar. *furcă*.

Lat. FURCA, -AM „fourche“.

Alb. *furkə* „Heugabel, Spinnrocken“; rtr. *fuorchə*; it. *forca*; sard *furka*; fr. *fourche*; prov. cat. *forca*; sp. *horca*; port. *forca* (comp. pentru al doilea înțeles fr. dial. (H.-Pyrénées) *hursero* „quenouille“, Gilliéron-Edmont, Atlas, 1119).

Der.: dim. *furcuță* „petite fourche“ (Molnar, Sprachl. 101; Tocilescu, Mat. 1365), trans. „fourchette; petite quenouille“ (Doine, 171; vit. *forcuzza*; friul. *forkuzze* „fourchette“); *furchiță*, Dolj (Șez. VII, 61) „petite quenouille“, trans. băn. „petite fourche, fourchette“; *furculiță*, megl. ar. ~, „fourchette“ || augm. *furcoi* „grande fourche“ || Olt. băn. *furceț*, Dolj, Vilcea *furcel*, trans. *furcăr* (Viciu, Glos. 44) „fourche-fièrè“; dim. Vilcea *furceluș* (Tocilescu, Mat. 170) || *furcărie* (WgJb. VII, 83; Damé) „réunion du soir, dans les villages, pour filer la laine, veillée“ || trans. Sălagiu *furcitură* (Reteganul, Pov. ard. I, 3; Gutinul, n-rele 1, 10; Tribuna, 1890, 353), *fircitură* (Viciu, Glos. 42) „meule de foin“; † „bifurcation“ (Ștefulescu. Gorjul, xxvi) || ir. *furkei* „tordre, filer“.

Impr.: bulg. *фурка, хурка* „quenouille“ > *фуркаръ, фуркарка*, „qui fabrique des quenouilles“; *фурчица, фуркулица, фарколица* „fourchette“; ngr. *φοῦρκα, φορκαλίτσα* (G. Murnu, Lehnw. 46); alb. *furkulitsə* „Gabel“; ung. *furkoly* (Szinniey, I, 643).

694. **Înfurca**, vb. (Marian, Desc. 74) „enfurcher“ < *INFURCARE || rtr. *infurchar*; it. *inforcare*; sard log. *infurcare*; fr. *enfurcher*; prov. cat. vsp. *enforçar* || *a se înfurci* (Tiktin) „se bifurquer“; *înfurcitură* (Tiktin) „bifurcation (d'un chemin)“.

695. **Furcea**, sb. f. „petite fourche“ (Lex. Bud.) < *FURCELLA, -AM sau FURCILLA, -AM || it. *forcella*; sard *furkidđa*; vfr. *forcele* „fourchette; clavicule, poitrine“; prov. *forcela*; cat. *forsela*; comp. sp. *horquilla*.

696. **Furcătură** (băn.), sb. f. „bifurcation d'une chaîne de montagnes“ < *FURCATURA, -AM || it. *foratura*; sard log. *furkadura*; vfr. *forcheüre*; prov. cat. *forcadura*; sp. *horcadura*; port. *forcadura*.

697. **FURNICĂ**, sb. f. „fourmi“ — Mehedinți *furnigă* || ir. *frunige*; megl. ar. *furnigă*.

Lat. FORMICA, -AM, cu trecerea lui -m- la -n- prin disimilare sub influența labiale inițiale (cf. Candrea, Rev. ist. VII, 85); înlocuirea lui -c- cu -g- e neexplicată.

Vegl. *formaika*; rtr. *furmia*; it. *formica*; sard *formiga*; fr. *fourmi*; prov. cat. *formiga*; sp. *hormiga*; port. *formiga*.

Der.: dim. *furnicuță* (Lex. Bud.; Marian, Insect. 232; vit. *formicuzza*) || col. băn. *furnicamă*; ar. *furnigame*.

698. **Furnicar**¹, sb. m. zool. „merops apiaster, picus minor“ (Marian, Ornit. 60, 77); „myrmecophaga“ (Tiktin), „formica rufa“ (Marian, Insect. 231) < *FORMICARIUS, -UM, în fonetism influențat de *furnică*.

699. **Furnicar**², sb. n. „fourmilière“ || megl. ar. *furnigar* || < *FORMICARIUM || rtr. *furmier*; it. *formicaio*; sard log. *formigaržu*; vfr. *formier*; prov. *formigüer*; cat. *formiguer*; sp. *hormiguero*; port. *formigueiro*.

700. **Furnigos**, adj. „plein de fourmis“ (Tocilescu, Mat. 514) < FORMICOSUS, -A, -UM (cat. *formigos*; sp. *hormigoso*).

701. **Furnica**, vb. „fourmiller, grouiller; picoter“ < FORMICARE „démanger“ || friul. *furnijá*; it. *formicare*; vfr. *formier*; prov. *formicar*; sp. *hormigar*; port. *formigar* (comp. nprov. *enfurnigá*) || *furnicătură* „fourmillement, picotement“ || † *a se înfurnica* (Țichindeal, Fab. 17) „sentir des fourmillements“.

702. **FURTUNĂ**, sb. f. „orage, tempête“ || megl. ar. *furtună*.

Lat. FORTUNA, -AM „fortune, sort“; schimbarea de înțeles, întâmplată de vreme, cum arată și celelalte forme romanice, se explică în legătură cu călătoriile pe mare: ideea de „soartă“ s'a restrâns la aceia de „soartă fatală, nenorocire“, și cum pe mare nenorocirile sînt pricinuite de furtună, semnificațiunea cuvîntului a evoluat spre acest din urmă înțeles.

It. prov. *fortuna*.

Der.: *furtunos* „orageux“ (it. *fortunoso*; vfr. *fortuneus*) || vr. (Cuv. d.

bătr. I, 400) *furtunat*, ar. ~ (Dalamatra) „surpris par l'orage, par la tempête, naufragé”.

703. **FUS**, sb. n. „fuseau, essieu” || ir. megl. ar. *fus*.

Lat. FUSUS, -UM.

Vegl. *fois*; rtr. *füs*; it. *fuso*; sard *fusu*; prov. cat. *fus*; sp. *huso*; port. *fuso*.

Der.: dim. *fuscior* (Gorovei, Cimil. 296) || *fusar*, ar. ~ „fuselier”, zool. „perca aspro” (Marian, Ornit. II, 406), „telephorus fuscus” (Marian, Insect. 57; it. *fusaio*) || Muscel (Rădulescu-Codin, Cuv. Musc. 32) *fusuiac* „épi-thète qu'on donne à une personne grande et mince”.

704. **FUȘTE**, sb. n. † „bâton, gourdin; javelot”; mold. bucov. Romanâți „tige d'oignon” || megl. *fuști*, pl. „baguette des lisses, baguette de la chaîne d'un métier à tisser; aiguilles à tricoter”; ar. *fuști*, pl. „coups de bâton”.

Lat. FUSTIS, -EM „bois coupé, bûche, bâton”; prezența lui -ș- se explică prin faptul că forma de sg. a fost refăcută după pl. *fuști*; pentru înțelesul de „tige d'oignon”, comp. *fusticuli allii* „queues d'ail”, la Paladiu.

It. *fusto*; sard log. *fuste*; fr. *fât*; prov. cat. *fust*; vsp. *fuste*; port. *fuste*.

Der.: *fuștaș* „soldat de l'ancienne armée roumaine, armé de javelot”;

† *fuștășel* (Iorga, Doc. ist. fin. 57) „soldat de la garde du palais”.

705. **Fuștel**, sb. m. trans. bucov. „bâton, perche” (Lex. Bud.; Marian, Sărb. III, 227; Bibicescu, P. pop. 280); trans. „échelon” (Lex. Bud.); din pl. *fuștei* s'a refăcut un sg. n. *fuștei* (pl. *fușteie*), cu înțelesul de „baguette des lisses, baguette de la chaîne d'un métier à tisser” < *FUSTĚLLUS, -UM || it. *fustello*.

706. **Fuscel**, sb. m. „baguette des lisses, baguette de la chaîne d'un métier à tisser” — trans. „échelon” (Marian, Sat. 257) < *FUSTICĚLLUS, -UM || it. *fuscello*, *fusticello*; sard log. *fusti-geddu*; vfr. *fuissel*.

707. **FUTE**, vb. „accomplir l'acte sexuel” || ir. *fute*; megl. *futiri*; ar. *futire*, *futeare*.

Lat. FUTUERE.

Alb. *fut*; rtr. *fuotter*; it. *fottere*; sard log. *futtire*; fr. *foutre*; prov. *fotre*; sp. *hoder*; port. *foder*.

Der.: *futai* „coît” || *fuțacios* „passionné pour les plaisirs charnels” || ar. *futeaiu* (Dalamatra) „homme passionné pour les plaisirs charnels” || *fute-vînt*, zool. „motacilla”; fig. „homme peu sérieux, tête à l'évent” (it. *fottivento* „caprimulgus europaeus”; sard log. *futti(b)entu* „acertello”).